

Előfizetési díj:	
Egész évre	4 kor. 80 fill.
Fél évre	2 „ 40 „
Negyed évre	1 „ 20 „

Megjelenik minden hó 1. és 15. én.

Egyes szám ára 20 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

VII., Csömöri-út 28. szám,
ahova mindennemű küldemény intézendő.
Telefon 57-23.

Meghívó.

A karácsonyi ünnepek alatt, december 25-én és 26-án Budapesten

országos vasuti munkásértekezlet

lesz.

Napirend:

1. Jog- és munkaviszonyaink szabályozása.
2. Nyugbérpénztári ügyek.
3. Vasuti Alkalmazottak Szövetsége és a sajtó.
4. Balesetbiztosítás.
5. Fogyasztó - szövetkezet, betegsegélyző-pénztár.

Munkástársak!

Készüljete jó eleve az országos értekezletre. *Válaszátok meg mindenütt küldötteleket és állapítsátok meg, hogy milyen indítványokkal és javaslatokkal járultok hozzá az értekezlet munkaanyagához.*

Az országos értekezletre az egybehívók meghívják a képviselőház munkásügyi bizottságát és mivel a magyarországi szociáldemokrata-párt az országgyűlésen eddigelé még képviselve nincs, ezt a pártot az egybehívók külön meghívják, azonkívül a máv. igazgatóságát!

Munkástársak, készüljete ti is!

*

Az országos értekezleten való képviseltetés módjára nézve a szervezőbizottság a következő határozatot hozta:

Az 1904 december hó 25-én és 26-án Budapesten tartandó országos értekezleten minden állomás, fűtőház vagy raktár, tekintet nélkül az ott alkalmazottak számára, legalább egy küldöttel képviselhető magát;

azok a műhelyek és szolgálati ágak, amelyek száznál több munkást foglalkoztatnak, minden száz ember után egy küldöttet választhatnak;

a százon felüli töredék egésznek számítható, vagyis az után is küldhető egy küldött.

A küldöttek megválasztása mindenütt úgy történik, ahogy azt a helyi viszonyok megengedik.

A megválasztott küldöttek neve és lak-

czime *legkésőbb* december 10-ig bejelentendő a következő címre: *Vasuti munkások országos szervezőbizottsága*, Budapest, VII., Csömöri-ut 28, földszint 2. Innen idejekorán megküldik a küldötteknek az igazolójegyeket.

Ugyanerre a címre legkésőbb december hó 10-ig küldendő be *mindennemű indítvány*.

Az országos értekezleten nem-küldöttek is résztvehetnek mint hallgatók 30 filléres *vendégjeggyel*.

Az országos értekezlet.

(r.) Mindenkinek annyi a *joga*, amennyi a *hatalma*. A napnál fényesebb jog sem ér elméletileg egy fabatkát sem, ha nem áll elég erő és hatalom mögötte, hogy azt érvényre emelje. Naponkint látunk vértlázító igazságtalanságokat és fölháborító jogtalanságokat diadalmaskodni, mert nagy az erejük és a hatalmuk. Ellenben ugyanolyan gyakran látjuk az igazságot leteperve, a jogot elnyomva, mert gyengék és tehetetlenek.

Áll ez mireánk, vasuti munkásokra is. Törekvéseink, követeléseink egytől-egyig igazságosak és jogosak. Nincs olyan ékesszólás a világon, amely meg birna bennünket győzni arról, hogy követeléseink igaztalanok. Nincs olyan éles elme, amely be tudná bizonyítani, hogy törekvéseink jogtalanok.

És mégis nehéz, hosszú és áldozatokkal teljes harcot kell végigküzdenünk, hogy jogainkat kivívjuk és igazságot győzelemre segítsük.

Mi ennek az oka? Az, hogy gyengék vagyunk és erőtlének. *Egyenkint* olyanok vagyunk, mint az őszi falevél: odasodor bennünket a szél, ahova akar. Ki vagyunk szolgáltatva ellentállás nélkül az élet viszontagságainak, az önkénynek, a brutalitásnak. Vak és néma áldozatai vagyunk az elnyomatásnak és kizsákmányolásnak és még védekezni sem lehet.

Ez a mi sorsunk addig, amig *egy mástól elszigetelve, egyenkint* viseljük az élet terheit.

De nyomban megváltozik a helyzet, mihelyt tömörülünk, szervezkedünk és egy úton, egy akarattal haladunk előre. *Az egyesülésben rejlik az erő* a mi

számunkra is. Annál hatalmasabbak vagyunk, mennél erősebben összetartunk. És mennél nagyobb erőt képviselünk, annál alaposabban és gyorsabban visszük diadalra jogos és igazságos törekvéseinket.

Ezt fontolja meg minden vasuti munkás, amikor olvassa a meghívót a *karácsonyi országos vasuti munkásértekezletre*.

Nem kéjutas lesz ez a vidéki munkástársaknak, holmi kedélyes összejövetel és czéczó a fővárosiaknak, hanem komoly tanácskozás komoly férfiaknak helyzetükről és a helyzetük javítására alkalmas módokról és eszközökről, továbbá hadiszemle azok fölött, akik készek öntudatos föllépéssel súlyt kölcsönözni annak a küzdelemnek, amely a vasuti munkásság helyzetének javításáról folyik.

Az országos értekezlet napirendje a legerősebb bizonyítéka ennek.

Mindjárt az első pont: *„Jog- és munkaviszonyaink szabályozása”* alkalmat fog szolgáltatni arra, hogy a nagy nyilvánosság előtt föltárjuk azt a sötét, szomorú képet, amelyet a vasuti munkások helyzete Magyarországon mutat. Szóhoz fognak itt jutni az összes munka- és szolgálati ágak képviselői, hogy részletesen elpanaszolják azokat a sérelmeket, amelyeket ők és csakis ők ismerhetnek és ismertethetnek a legalaposabban. Kívánatos, hogy ne csak minden munka- és szolgálati ág, de minden olyan város és község, ahol vasuti munkások robotolnak, képviselve legyen az országos értekezleten, hogy teljes legyen a vasuti munkások helyzetéről szóló kép és ne hiányozzék egy munkaág és munkahely se.

Azért is szükséges, hogy az egész ország vasuti munkássága képviselve legyen az országos értekezleten, mert itt fogják megállapítani részletesen és alaposan azokat az eszközöket is, amelyek segíthetnek a helyzetünkön és azok azután mint az *egész ország vasuti munkásságának a követeléseit* szerepelnek, amelyekhez ragaszkodunk és amelyek mellett kitartunk az utolsó szál emberig.

A napirend következő pontjai is

Minden vasutas előfizetője és terjesztője legyen a Magyar Vasutasnak!

egyől-egyig a legfontosabb kérdéseket tárgyalják. Itt van a *nyugbérpénztár* ügye. Töménten panasz merült már eddig is fel, pedig alig néhány hónapja, hogy életbeléptették és egész terjedelmében még nem is működik ez a „munkásjóléti“ intézmény. A tapasztalt sérelmeket megállapítani és az orvoslás módját megjelölni, — ez lesz az országos értekezlet feladata. Csakis így lehet elérnünk azt, hogy a nyugbérpénztár megszűnik „nyögbérpénztár“ és „nyuzbérpénztár“ lenni.

Meg kell alapítani az országos értekezleten a *Vasuti Alkalmazottak Szövetségét*, amely nem fejetlen küzdelem tüzhelye, hanem cél tudatos, komoly emberek szervezete legyen, ahol a tagokat a tudás és a fölvilágosodás eszközeivel a békés haladás fegyelmezett katonáivá nevelhetni. A szövetséggel egyetemben foglalkozni kell a vasuti alkalmazottak érdekeit szolgáló sajtóval is és a legnagyobb elismerés akkor éri a vasutasok *egyetlen* lapját, a *Magyar Vasutast*, ha kimondják, hogy eddigelé becsületesen és őszintén küzdött a vasuti alkalmazottak érdekében és a jövőben is őt küldik a tűzbe, a harcba.

Nagy teendő vár az értekezletre a *balesetbiztosításról* szóló pontnál is. Szégyene, örök gyalázata a mi Magyarországnak az, hogy éppen a vasuti alkalmazottak, akik pedig annyira ki vannak téve a baleset-veszélynek, hogy ugyszólván a féllábukkal folyton a sírban állnak, akik munkájukkal sok milliónyi hasznot szereznek az államnak, egyáltalában semminemű balesetbiztosításban nem részesülnek. Az értekezlet dolga lesz fölébreszteni az államban a tudatot, hogy kötelességei, erkölcsi kötelességei vannak alkalmazottaival szemben és pedig elsősorban az, hogy őszinte és becsületes

balesetbiztosítást nyújtson nekik. Nemkülönben fontos és a vasuti munkásoknak érdekeit a legközvetlenebbül érinti az ötödik pontja is a napirendnek, amely a fogyasztási szövetkezet és a betegsegélyző-pénztárt tárgyalja. Egyik intézmény sem felel meg hivatásának. a helyett, hogy segítene a munkások helyzetén, újabb igazságtalanságok és terhek kuforrása lett mind a kettő. Összetartással és cél tudatos munkával azonban játszva elérhetjük azt, hogy mind a két intézményt a tagok jól felfogott érdekeinek a szolgálatába állítsák.

Sok dolga lesz tehát az országos értekezletnek, sok és fontos. De nagy munkáját csak akkor teljesítheti jó eredménnyel, fáradságának csak akkor lesz meg a kellő fogantója, ha képviselve lesz az egész vasuti munkásság, ha el lehet mondani, hogy minden panasz, ami elhangzik, az egész vasuti munkásság panasz, és minden követelés, amit támaszt, az egész vasuti munkásság követelése.

Különös sulyt és jelentőséget kölcsönöz a karácsonyi országos értekezletnek az, hogy a legteljesebb nyilvánosság előtt folyik majd le.

Országos értekezletünk tárgyalásai függetlenek, szabadok és nyilvánosak lesznek. Mi magunk fogunk arról gondoskodni, hogy ott legyenek nemcsak a vasuti munkások képviselői, hanem ott legyenek mindazok, akiknek közük van az ország vasuti munkásainak az országos tanácskozásához.

Meghívjuk a *Máv. igazgatóságát* és reméljük, hogy az igazgatóság kész örömmel fogja megragadni az alkalmat, hogy lehető legközvetlenebbül és a lehető legilletékesebb helyen szerezzen tudomást a vasuti munkások panaszairól és kívánságairól.

Meghívjuk azonkívül a *képviselőház*

„*munkásügyi bizottságát*“, amelyben az összes parlamenti pártok képviselve vannak. Ha már van ilyen munkásügyi bizottság, hát nyujtsunk neki alkalmat, hogy egyszer közről is lássa, hogy mi fán teremnek a munkásügyek.

Meghívjuk végül azt a pártot is, amely eddigelé, sajnos, a parlamentben képviselve nincs, de amely hivatott képviselője a munkás-érdekeknek: a *szociáldemokrata pártot*. A hatalmas, szervezett munkásosztály rokonszenvéreől nem szabad és nem akarunk lemondani.

Ez a feladata és jelentősége a karácsonyi országos értekezletnek. Hogy hasznos munkát végezzen, hogy jó darabbal előbbre vigye igazságos ügyünket, az maguktól a vasuti munkásoktól függ.

Ne feledjük el: *minél több vasuti munkást képvisel az országos értekezlet, annál nagyobb a hatalma és annál sulyosabban esik a latba minden szava.*

Készüljenek munkástársaink mindenütt, az egész országban!

Vasutasok szövetsége.

III.

Ugy mint második cikkemben felállítottam hét pontban az alakítandó szövetségnek programját, mely egyszersmind zsinórmértékül szolgál arra nézve, hogy mik jelenleg a legsürgősebb kívánalmak, így igyekezem a szövetségnek, amennyire gyenge érémtől telik, keretet adni, mely keret bővíthet vagy szűkülhet, amint a viszonyok engedik, de a vasuti munkások összes békés és jogos kívánságai benne mind helyet foglalhatnak.

Hisz oly elemiek ezek a kívánások, hogy az ember szinte csodálkozik, hogy eddig is nem teljesültek.

Nem beszélnek nagyobb bérekről, nem kívánnak új jogokat. Azonban a meglevő és

dadogni. Néhányan már elismerték, hogy elvégre minden heczcz egyszer véget ér. Így történt, hogy nagy lassan az indulást sürgetők többségbe kerültek és Ringelsheim kijelentette, hogy engedni akar az uraságok akarátának és ha igazán úgy vélnék, hogy „már“ távoznok kell, megtisztelnének veszi, ha bekísérheti őket a városba. De talán mégis inkább maradhatnának még egy fél-óráskaig.

— Nem, nem, nem, igazán idején van már — hangzott minden oldalról és mindnyájan készülődtek a fölkerekedésre. Befogták a lovakat és ekkor megkezdődött a bemálházás. Ez bizony nem ment egészen simán, mert mikor a hölgyek és az urak elhagyták a szalont, mindnyájuknak az az érzése támadt, mintha földrengés volna, még pedig igen furcsa, kör alakú földrengés. A kedélyekben egész sajátságos változás állott be, a legkomolyabb természetűek minden hangnemben vihogni, kacagni kezdtek, a legbékeszeretőbbek káromkodtak, néhányan táncolni kezdtek, szóval: a chaos szellemei örömeiket lelték volna benne.

Utoljára ez is véget ért és a hosszú kocsisor elindulhatott.

Azt hihette volna az ember, hogy rémes kísértethadak száguldanak erre. Kiabálás, hangos kacaj, kurjongatás, ének, ostorcsatánások hallatszottak, az egész aztán olyan kompozíció volt, mintha a Belzebub zenei agyából fakadt volna. A lovakat csapkodták,

A „MAGYAR VASUTAS“ TÁRCZÁJA.

Hazádnak rendületlenül!

Irta: Gyagyovszky Emil.

Változik mind, mit hátán hord a föld:
Mi ma hatalmas, holnap romba dől...
S bár szárnyacsattogva az idő haladt,
Egy dal van, mely csak a régi maradt
És szól egyre, szünetlenül!
— Hazádnak rendületlenül!

Kiment divatból mi a multra vall,
De egyre hangzik ajakán e dal
A sok ezernek, ki nem dolgozik...
S a népek bőrén, a mig osztozik,
Dalol egyre, szünetlenül!
— Hazádnak rendületlenül!

Sok a ki nem félt s a korról haladt,
Börtönben ül most lenn a föld alatt...
S ha szólni mer, kinek kenyere nincs:
Kezébe nyomva a börtönkilincs...
De szól egyre, szünetlenül!
— Hazádnak rendületlenül!

Az éhes nép egy új hazába fut,
Hol a kenyérből bárkinek kijut

S míg külföldre megy öreg s fiatal,
Hazuról jó egy szellőhozta dal,
Mely szól egyre, szünetlenül:
— Hazádnak rendületlenül!

De nincs messze az óhajtott idő,
Midőn a jog mély sírjából kijő
S az egyenlőség napja is kisüt:
Küzdésre birva minden kishitűt...
S majd szól egyre, szünetlenül:
— Előre rendületlenül!

Jerman, a vasuti ör.

Irta: Etbin Kristan.

(Vége.)

Igen, igen, Ringelsheim báró is ezen véleményen van. Minthogy a társaságot szeretné még a városba kisérni, úgy véli, hogy tényleg idején volna, hogy felkerekedjenek. De mivel ő a házigazda, ezt nem illik megmondania. Mindenesetre tudja, hogy lábai nem egészen szilárdan birják már.

A társaság legfiatalabb tagjai eddig minden oly indítványt, hogy fejezzék be a murit és induljanak, elleneztek. Véleményük szerint ez nem lett volna férfias, mivel mindenesetre a gyöngesség jelének lehetne tekinteni. De utoljára az ő szemek is elhomályosodtak és az ő nyelvük is aggasztóan kezdett

eddig csak ingatag alapon álló jogokat, melyek egyesek jó vagy rossz akaratától függetlenek, akarják szilárdra, megingathatatlanná tenni és — védekezni a tulkapások ellen, amelyek ma napirenden vannak és amelyeket hiába czégérez ki ez a lap ma, holnap megint másutt ujul ki és a munkásságnak mainap más a hivatása, mint örök hadjáratban élni holmi apró kis tücsökökkel.

A tücsököknek kapát; elég nekik egy ütés, hogy vagy felfordulnak, vagy továbbviszik illatos irhájukat, de sokat foglalkozni velük bizony nem érdemes.

Irányítás a nyugbérintézménynél és betegpénztárnál, humanizmus és körültekintés a fogyasztási szövetkezetnél, kötelező halesetbiztosítás, ingyenes jogvédelem, véglegesítés bizonyos szolgálati idő után és az özvegyek és árvák támogatása, mindez oly program, mely tisztán védelmi természetű és alapja a legelemibb munkásjólétnek.

Természetes, hogy csakis egyesült erővel, vissza nem riadva semmi terrorizmustól lehet ezeket az alapvetéseket megcsinálni és ha érzi azt a vasuti munkás, hogy *minderre szüksége van, tudnia kell azt is, hogy mind ezt csak úgy nyerheti el, ha a sok ezer egyesül egy szervezetben és megteremti a szövetséget.*

Azért mondtam, hogy a vasuti munkások szövetsége védszövetség lesz és nem dacszövetség.

Egymást védve imponál majd az erejük kifelé és azt is elnyerik, amit eddig még óhajítani se merészeltek.

Rátérek most a szövetség szervezetére.

Minden szövetség alapja: egyenlő jogok és egyenlő kötelezettségek.

Áll ez leginkább a vasuti munkások szövetségére, ahol eddig egyenlően jogtalanok akarnak egyenlő jogokat elérni.

Mennyivel előbbre vannak a vasuti munkások a kinevezett vasutasok felett, ahol az alakítandó szövetségnél holmi demokratikus elveket kellett először kimondani.

A munkásságnál nincs rang, nincs arany-

zsinór, *egyforma proletárizmusnál egyenletes a demokrácia.* Más érzület nem is lehet.

Tehát a szervezetnél nem kell sem vonal, sem kamararendszert felállítani.

És így a szövetség szervezete is könnyen áttekinthető leend.

Persze a megalakulás csoportonként történhetik.

A csoportok három irányban alakulnak:

1. Műhelycsoportok.
2. Pályafentartási csoportok, osztálymérnökségek szerint.
3. Állomási csoportok, góczpontok szerint.

Például a zólyomi műhely képez egy csoportot. A zólyomi osztálymérnökség az egész vonalra második csoportot és a zólyomi állomás munkásai bezárólag Ruttká állomásig terjedő vonal munkásai a harmadik csoportot.

Mindegyik csoport száz tagig választ egy szövetségi megbizottat, száz tagnál nagyobb csoport kettőt, kik a Budapesten székelő szövetségi tanácsnak egyszersmind tagjai, amely tanács minden hó utolsó vasárnapján Budapesten ülést tart és ahol a szövetség összes ügyei elintéztetnek.

A szövetségi tanács egy az ország fővárosában székelő országos vezetőség elnökléte alatt áll, mely elnökség három alelnök és egy elnökből áll.

Ezen elnökség csak Budapesten alkalmazott vasuti munkások, fővárosi szövetségi megbizottakból választható és alapvetően kell már előre is minden hatalmi aspirációk leküzdésére kimondani, *hogy az elnökség csak egy évre választható* és a következő, tehát legközelebbi esztendőben újra nem választható.

Az elnökség mellé csakis három évre választandó két titkár és egy pénztárnok adható még és a szövetségnek kell egy hivatalos lapjának is lennie, mely képét adja a szövetség működésének.

Ezek volnának a körvonalai a vasutas-szövetségnek.

minden pillanatban azt hihette az ember, hogy a hepehupás erdei uton egyik vagy másik kocsi okvetlen fölborul. A hűvös éjszakai levegő a fölhevült agyakat szinte örjögökké tette. Groden grófnak, aki Ilonával az első kocsiban ült, a legfurább, leghihetlenebb dolgok jutottak eszébe és valamenynyit el kellett mondania. A leány azokat egyszerre végtelen szellemeseknek találta és a kocsi mellett lovagoló Ringelsheim szinte megpukkadt a nevetéstől

Jerma ör hirtelen sajátságos zajt hallott. Ugy tünt föl neki, mintha valahonnan valami erős tűzérosztag tüskön-bokron keresztül hajtana feléje. Micsoda ügetés! Ez biztosan valami nagy manőver lehetett, mivel jobbról is, balról is lövöldözést és kiabálást hallott, mind hangosabban és tisztábban, közben pedig valami sajátságos zakatolást Most már egész közel jött és egészen közel volt, tiszta hangok

— Uram, Istenem!

Fölugrott.

Elaludt. Hogyan volt ez lehetséges, ilyen egy ülésen?

De — most nincs mit filozofálni. Itt . . . itt . . . a dübörgés . . . Nagy Isten! A gyorsvonat . . . és már itt . . . már késő . . . és ott, ott kocsik! . . . Jaj!

Az örült kétségbeesés éles sikolya hatott át az éjszakán!

Már késő, lehetetlen a sorompót leeresz-

teni . . . már a sineken . . . Uristen, mily szerencsétlenség!

Három ugrással, három örült ugrással szökik át Jerma a sín páron, karjait magasra tartva. És most minden egy szempillantás, egyetlenegy pillanat alatt történik.

Az első kocsi és a lovas épp akkor ér a vasuti sinekre és a gyorsvonat alig pár méternyire onnan. Az eszeveszettség erejével kapja meg Jerma a bal kocsiló és a paripa kantárszárát. Vasmarokkal szoritja vissza a lovakat és ezek nagyokat fujva, ágaskodva engednek a hatalmas nyomásnak. És a gyorsvonat előttük száguld el. A hirtelen ijedtség a lármás utitársakat egy pillanatra elnémította. Egyetlen jajkiáltás reszkettette át a hűvös éjszakát

A gyorsvonat tova száguldott. Csak jódarabbal lejjebb voltak képesek megállítani.

Nagy erőfeszítéssel lehetett csak Jerma testrészeit a kerekek közül kihuzni . . . Komor árnyak suhantak akkor éjjel az erdőn át.

És Mari sokáig, nagyon sokáig sirt és könyei keserűek voltak . . .

De ez ott künn történt, az erdő tisztán, messze a várostól, ahol éjjel oly csalogatóan kedves, puha helyecskék vannak, villamos világitással, ahol édes szavak sugása mellett, oly kellemesen és alaposan felejtetheti az ember a világ nyomoruságát.

Oh, Mari keserű könyveket sirt . . .

És ezt a munkásoknak kell megteremteniük.

Az elnökigazgató ur azt mondta: „Önök szabad polgárok, cselekedhetnek ahogy akarnak!”

Az első szabad cselekedet legyen, amit akarnak, a vasutasok szövetségének megteremtése.

Gondolják meg a vasuti munkások, hogy mennyi érdekek talál oltalmat egy ily hatalmas szervezet megteremtésében, gondolják meg, hogy kell egy intézménynek lennie már egyszer, amely örökösök felettük és megvédi őket, az eddig senki által meg nem védettek, a jogtalanok ellen és gondolják meg azt is, hogy ha most elhalasztják az alkalmat, midőn a hatalom a hatalomért birkozik, talán sohasem lesz többé oly jó alkalmuk, mint ma, midőn újra az a jelszó, hogy aki bírja, az marja.

Mi vagy ötvenezren vagyunk. Mi birjuk és ez a védszövetség.

Ha kell azonban: marjuk. És ez akkor már dacszövetség. *Globus.*

SZEMLE.

Belföld.

Szakszervezeti kongresszus. A modern munkásmozgalom alapján álló és a magyarországi szakszervezeti tanács kötelékéhez tartozó munkás-szervezetek 1904. december hó 25-én és 26-án, egyidejűleg a mi országos értekezletünkkel, Budapesten a Kerepesi-ut és Csokonai-utca sarkán levő „Adria”-szálloda éttermében tartják a *III. szakszervezeti kongresszust*, amely többek között a következő fontos kérdések tárgyalását tüzte napirendre:

1. A magyarországi szakszervezeti tanács végrehajtó-bizottságának jelentése. 2. Szervekedés és agitáció. 3. Sztrájk és bojkott. 4. Munkásvédelem. 5. Munkaközvetítés.

Sok sikert kívánunk a szakszervezetek országos kongresszusának. Amiért az össz-munkásság küzd, az a mi ügyünk is. Az ő panasza, a mi panasza, az ő győzelme, a mi győzelmünk is.

„**Elmehetnek!**” Az északi főműhely szertármunkásai — mint annak idején megemlékeztünk róla — augusztus havában kérvényt nyújtottak be a nyugbérpénztár Dunajobbparti kerületi bizottságához, amelyben hivatkoztak arra, hogy — a műhely területén dolgozván, meg egyéb fölhozottak miatt is — ők a *műhelymunkás* fogalma alá tartoznak. Ennek megfelelően követelik, hogy *30 esztendő* után legyen igényük a nyugbér-élvezésére. Kérik továbbá, hogy hasson oda a bizottság, hogy „napibérük abban a mérvben javíttassék, hogy a III. osztály helyett a II. osztályba legyenek sorozhatók”. Ehhez azonban mindjárt hozzátették, hogy „ha a bizottság úgy találná, hogy kérésük teljesítése túllépné hatáskörét, kéri, hogy kérvényüket a központi bizottságnak *pártolól*ag terjeszse föl.”

Erre a kérvényre szeptember 30-án érkezett válasz, amit október 29-én olyformán hirdettek ki, hogy a főnök átadta a természetnek, aki egyszer fölolvasta azt. Mégis kivették a munkások belőle azt, hogy — a nyugbérpénztárt illető óhajaikat fölterjesztvén a központi bizottsághoz — a fizetésemelésre vonatkozó kérelmüket nem teljesíthetik s a kérvények ezt a részét elutasítják, mert — *illetéktelen* helyen kérelmeztek.

A munkások azonban ezzel még nem nyertek fizetésjavítást; a nyomoruság még mindig nyomja őket; a fizetésemelésre vonatkozó óhajaik még mindig fönnállanak. S bizván kérésük jogosságában, fölítették magukban, hogy megismétlik azt. De, hogy megint

ne „illetéktelen“ ajtókon kopogtassanak, öt megbízott munkás előbb fölment a szertár-főnökhöz, tőle tanácsot kérendő. Megkérték nagy-alázatosan, hogy kegyeskednék fölvilágosítást adni: merre, hová forduljanak, mert a nyugbérbizottság teljesen elutasította őket.

Az alázatos hang meghozta a maga gyümölcsét. A főnök úr kegyes volt utbaigazítást adni. A következőket volt szives oda-dörögni a munkásoknak:

— Hogy maguk mit érdemelnek, azt én vagyok hivatva eldönteni. *Amig én itt főnök leszek, senkinek sem fogok egy garással sem többet fizetni!*

Punktum. Azaz, hogy mégsem. Mondott ő egyebet is. Mikor az előadó bátor volt nagy alázattal hivatkozni a drágaságra, a családra, a kereseti viszonyokra stb., erre a következő utbaigazítással szolgált a nagyságos főnök úr:

— Akinek 2 korona 40 fillérje van, az sem, akinek 2 korona 60 fillérje van, az sem kap egy fillérnyi javítást sem. *Aki elégedetlen, az elmehet oda, ahol többet kap.* Kijelentem: *hosszám javításért többé ne jöjjön senki, mert nem adok! Elmehehetnek!!*

„Elmehehetnek!“ Egyetlen nyomorult szó és mégis milyen óriási vétkes könnyelműségről rántja le a leplet, mily kiirthatatlan gyűlöletet képes fakasztani az igazságtalanság, az egész társadalmi rendetlenség ellen!

Külföld.

Az osnabrücker sztrájk. Megemlékeztünk lapunk múlt számában arról, hogy az *Osnabrück*-ben levő nagy vasuti műhely több ezer munkása bérmozgalomba lépett. Most arról kapunk értesítést, hogy ez a bérmozgalom megszűnt, még pedig a *vasuti munkások teljes győzelmével.* *Budhe,* a porosz vasutiügyi miniszter a munkások panaszait és követeléseit *jogosaknak ismerte el* és intézkedett a megfelelő lépések megtétele iránt. Tanulhatna a mi vasuti kisistenünk, *Ludvigh Gyula* úr, német kollégájától.

Az olasz vasutasok kongresszusáról megemlékeztünk lapunk utolsó számában. A vele egyidőben lezajlott olasz képviselőválasztások elterelték a közfigyelmet arról a fontos tanácskozásról, úgy, hogy a sajtó kevesebbet foglalkozott vele, semmint megérdemli. Olasz kartársaink tanácskozásai mindvégig teljes összetartásuknak bizonyították. A kongresszus nagy szófőbbséggel kimondotta, hogy a következő esetekben proklamálja az olaszországi vasutasok *általános sztrájkját:*

1. Ha a kormány, határozott ígérete ellenére, nem teljesíti a hozzá fölterjesztett emlékiratban foglalt követeléseket.

2. Ha oly törvényt hoznak, amely a vasutasokat megfosztja sztrájkjoguktól.

3. Ha a kormány a vasutasokat militarizálja, vagyis a vasuti szolgálatban álló összes tartalékosokat katonai szolgálatra hívja be és így katonai fegyelem alá helyezi.

4. Ha az olasz bíróságok osztályfoglalásból eredő ítéletekkel boszulják meg magukat az utolsó általános sztrájk vezetőin.

Végül elhatározta a kongresszus, hogy a szervezett vasutasok — képviselők közvetítése nélkül — *közvetlenül* tárgyalnak a kormánnyal a benyújtott emlékirat dolgában.

Magától értetődik, de a *magyar* olvasóközönségnek nem árt újra meg újra elmondani, hogy olasz kartársaink kongresszusán együtt tárgyaltak a hivatalnokok és a munkások küldöttei és minden tekintetben azonosoknak bizonyultak a vasuti alkalmazottak összes kategóriának az érdekei.

Szervezett vasutasok győzelme. Az osztrák cs. kir. államvasutak (St. E. G.) betegsegélyzőpénztárának központi bizottságába a napokban ejtették meg a választásokat. Az igazgatóság külön hivatalos lajstromot bocsájott ki, de természetesen külön lajstrommal mentek a választásba osztrák szervezett kartársaink is, amelyen olyan jelöltek aján-

lottak megválasztásra, akik függetlenül, becsületesen és őszintén képviselik a tagok érdekeit a betegsegélyző-pénztárban. Az igazgatóság jelöltjei érdekében az egész vasuti hivatalos apparátust mozgásba hozták, a „káplár“-októl föl a „törzstisztek“-ig mindent elkövettek igérettel, fenyegetéssel presszióval, hogy a hivatalos jelölteket segítsék győzelemre. De öntudatos osztrák kartársaink nem voltak renyhék, erőteljes, tervszerű agitációval dolgoztak a jelöltjeik érdekében és derekas munkájuknak a gyümölcse nem is maradt el: a szavazatok összeszámolásánál kitűnt, hogy a szervezet szociáldemokrata vasutasok listája fényes győzelmet aratott a hivatalos lista fölött. Majdnem 6000 szavazatot egyesítettek magukra az osztrák kartársak jelöltjei. Ez a fényes győzelem kintartásra és ernyedetlen munkára buzdíthatja a magyar vasutasokat is.

Felhívjuk mindazon Budapest, Újpest, Rákospalota, Kőbánya és Kispesten lakó munkástársainkat, akik az országos értekezletre feljövő vidéki munkástársaink számára lakást tudnak adni, hogy azt szerkesztőségünkbe mielőbb jelentsék be.

A vasuti munkások országos szervező-bizottsága.

A kisegítő fékezők helyzete.

A „Magyar Vasutas“ 15-ik számában közöltük *Lengyel* Zoltán országgyűlési képviselőnek a kereskedelmiügyi miniszterhez intézett interpellációját és röviden egy-két megjegyzést tettünk rá. Azóta nyílt alkalmunk tüzetesebben foglalkozni azzal a sanyaru helyzettel, amelyben a kisegítő fékező kartársaink vannak, szükségesnek tartjuk most bővebben elmondani tapasztalatainkat.

Halljuk rebesgetni és vádként hangoztatni, hogy a máv. nem egyéb emberzorsóra alapított intézmény. Ez a tájékozatlanok előtt csunya frázisként hangozhatik. Hát mi most nem hozunk föl statisztikai adatokat. Egy alávaló tényre mutatunk csak rá. *A Máv.-nál a kisegítő fékezők 70 krajczárnyi napidaját kapnak akkor, ha 25 órányi szolgálatot teljesítenek.* Czudar, sanyaru egy megfizetés a verejtékes munkának, az igaz. De — így sóhajtanak föl a kisegítő fékezők — ez is megjárna, ha volna. Mert tudvalevő, hogy nincs. *A legszerencsésebb esetben egy hónapban legfőleg tizenötösör történik meg, hogy szolgálatban lehetnek.* Ebben a drága időben huszonegy koronából családos embernek ruházkodni, lakást fontartani, élelmet beszerezni, télen fűteni, nyugbérjárulékot, betegpénzt kell fizetni! Más mellékfoglalkozás vállalására a Máv. uzsorarendszere következtében gondolni sem lehet, mert *ha szükség van rájuk, ha nem, a vezénylésnél, reggel nyolcz órakor és este fél 6 órakor meg kell jelenniük.* Ha a jelentkezést elmulasztanak, *három, esetleg öt korona a büntetésük!* Gyalázatosan fizetni s emellett mégis lekötni, magába lánczolni az embereket, számítva arra, hogy az éhség ráhajtja őket, — ez igazán csak a Máv.-hoz illő embernyuzás.

Menjünk tovább a sanyaru helyzet vázolásában. Most már a *szakvizsgát* is megkövetelik tőlük. Helyes. De a Máv. szabályaiban benn van, hogy *szakvizsgázottakat ki kell nevezni.* A vizsga után pedig mélysegesen hallgatnak a kinevezésről. Sajnos, tapasztalhattuk számtalanszor, hogy csak azokat a szabályokat tartják be, amelyek az alkalmazottak ellen irányulnak. — A vizsga után 3—5, sőt igen sokszor hat esztendeig is megvárják az embert, amíg végre kinevezik 350 forint fizetésre és 150 forint lakáspénzre. Szembeszökően kitűnik tehát, hogy az állam

előbb sokszorososan ledolgoztatja azt a bért, amit csak évek mulva fog fizetni.

A *ruha-kérdésre* is lehetne találni egyszerű megoldást. Tessék a ruhákat az alkalmazottak, teszem a segédfékezők között kiosztani és nem *akármilyen árban ellicsítáltatni* és spekulálni vele! A 27. számú utasítás előírja, hogy a tehervonatnál legalább *„egyen-sapkába“* kell megjelenni, a személyvonatnál pedig *teljes és tiszta egyenruhába!* Ha nincs tiszta ruhájuk, akkor egyáltalában nem vezényelik szolgálatra. Szigorú, drákói törvények, meg utasítások arra, hogy így meg úgy kell fizetni, így meg úgy kell „megjelenni“ — és alávalóan kevés, nevetséges fizetés a nehéz, keserves szolgálatért. A legeslegjobb esetben kilométerpénzzel együtt havi 20 forint keresetből még „teljes és tiszta egyenruhát“ követelnek! És ezek után, ha rá gondolunk azokra a horribilis összegekre, amiket a mi véres-verejtékes, díjazatlanul elfogadott szolgálatunk révén az Államvasutak jövedelem gyanánt évről-évre bezsebelnek, — akkor nekünk nem szabad ökölbe szorítani a kezünket, akkor nekünk tünnünk kell tovább, mert máskülönben ránk fogják, hogy „izgatók“ vagyunk!...

A *betegsegélyző pénztárba* is többet kell fizetniük a kisegítő fékezőknek, mint ami szabály szerint járna tőlük. A kisegítő fékezőktől az *átlagos jövedelem, azaz 30 × 70 kr.* után szednek 2°/o-ot a betegsegélyző pénztár javára, úgy hogy 21 forint *átlagosnak számított* havi kereset után vonnak le, holott a legjobb esetben 15 × 70 kr. a kereset! Hogy színigazság mind, amit eddig elmondtunk a kisegítő fékezők nyomoruságos helyzetéről, bizonyítja ez a hivatalos igaztalanság is, amely a 21 forintos keresetet tartja az átlagosnak, a megszokottnak! Mellesleg jegyezzük csak meg, hogy igen szeretnők látni azt a kisegítő fékezőt, aki 12 forintnál többet keresett össze!

A *nyugbérpénztárnál* (a kisegítő fékezők *nyuzbérpénztárnak* nevezik) is cifrák a viszonyok. Itt is a papiroson megállapított, de a valóságban soha föl nem álló 21 forint havi keresmény után vonnak le.

A nyugbérkérdés rendezve van ugyan, de elbocsátás vagy kilépés esetére egy fillér se jár vissza nekik keservesen keresett befizetésükből, holott „a forgalom apadása“ vagy a följobbvalók szeszélye miatt nagyon gyakran történik elbocsátás.

A nyomoruságos helyzeten keveset segíthet az interpelláció. A türheterlen állapotokat megjavítani, emberséges életmódot, tisztességes fizetést az alkalmazottaknak maguknak kell szerezni. A vasutas munkásság fölősmerte már az öntudatosság, a szervezkedés útját. Bizton reméljük, hogy a kisegítő fékezők testvéri kezét nyujtanak munkástársaiknak és együtt, erős, hatalmas szervezetet alkotva igyekeznek ők is a jobb jövő érdekében dolgozni.

Négy sztrájk.

VI. közlemény.

A magyar vasutas-sztrájk.

A magyar vasutasok mozgalma már főeleve két mozzanatában különbözött a többi országokban lefolyt vasutas-harczoktól. Az első az, hogy itt kezdettől fogva az egész szervezkedés, minden pontja a követeléseknek *kizárólag csak a kinevezettek kategóriáira szorított és a vasuti munkások és az ideiglenes alkalmazottak, akik pedig az összes alkalmazottaknak több mint felét tették ki, teljesen ki voltak zárva a mozgalomból.*

A kinevezettek minden rétege képviselve volt az összes üzletvezetőségek székhelyén levő kerületi bizottságokban és a budapesti országos bizottságban, csak a munkások és az ideiglenes alkalmazottak nem. Minden kategória számára követelt a memorandum fizetésemelést, csak a munkásokra és ideiglenes alkalmazottakra nem gondoltak a köve-

telések megállapításánál. Sőt olyan *czélzatos* volt ez a mellőzés, hogy amikor megtartották a tattersali nagygyűlést, csak olyanokat bocsájtottak be szigorú cenzura révén a gyűlés rendezői a gyűlésterembe, akik igazolták, hogy *kinevezett* vasuti alkalmazottak. Azon czímen, hogy „idegen elemek betolakodását” akarják megakadályozni, távol tartották a gyűléstől a vasuti munkásokat és ideiglenes alkalmazottakat is. Hogy vajjon a mozgalom vezetőinek szűkkeblűsége volt-e ennek a mellőzésnek az oka, vagy az, hogy a munkások és ideiglenes alkalmazottak maguk nem voltak eléggé fölvilágosodottak a mozgalomhoz való csatlakozásra, arról e helyen és ez alkalommal nem lehet tárgyalnunk. Mindenesetre tény az, hogy a vasuti alkalmazottak több mint fele — 38.000 vasuti munkás és ideiglenes alkalmazott — nem vett részt a mozgalomban, *aminek hátránya később, a sztrájk folyamán szembeszökő volt.*

Annál teljesebb számban vettek azonban részt a mozgalomban és később a sztrájkban is a kinevezettek. Ez azután a második mozzanat, amely megkülönbözteti a magyar vssutas-mozgalmat a többi országok hasonlószerű mozgalomától. Valóban csudálatra méltó az a szolidaritás, amelyet az összes kinevezettek mozgalmukban tanúsítottak. Egy szível-lélekkel küzdöttek magasabbrangu hivatalnokok az alárendelt hivatalnokokkal, altisztekkel és szolgálakkal. Áruhály alig akad közöttük. Elenyésző csekély volt a száma azoknak, akik félreállottak. *Ebben a tekintetben páratlanul áll a magyar vasutas-mozgalom az egész világon.* Ez az összetartás szolgál magyarázatul annak is, hogy a sztrájk kitörésekor a sztrájkolók urai voltak az egész vasuti gépezetnek. Egyszerűen, simán birtokukba vették a vasuti halozat minden segéd-eszközét céljuk, a sztrájk érdekében.

De tartunk sorrendet.

Hieronymi kereskedelmi miniszternek biztató ígérete után beletörődtek a vasuti alkalmazottak abba a föltételbe, hogy május 1-ig várnak, nem gyűléseznek, nem üléseznek addig az ideig, hanem bevárják a benyújtott emlékiratuk fölött való döntést.

A mi bölcs kormányunk azonban, amelyre még legjobb barátai sem foghatják rá azt, hogy mélyebb a belátása és szélesebb a látóköre, ezt a türelmet és engedékenységet félremagyarázta. Azt hitte, hogy ez a gyengeségnek és a gyávaságnak a jele. Ki is akarta használni a vélt előnyt.

Márczius 22-én a képviselőházban egy interpellációra adott válaszában kijelentette Lukács pénzügyminiszter, hogy *fizetésrendezés nem lesz, hanem csak rendkívüli előléptetés.* Ez a vakmerő szövegés nyomban forrongásba hozta az egész ország vasutasait. Feloldva érezték magukat a Hieronyminak adott ígéret alól és két-három nap mulva ismét üléseztek, tanácskoztak mindenfelé. Márczius 24-én a budapestiek Angyalföldön gyűléseztek és ekkor mondta ki először egy szónok, hogy *ha nem lesz fizetésrendezés, akkor lesz sztrájk.*

Legjelentősebb volt a szegedi értekezlet április 4-én. Itt az egyes helyi bizottságok kiküldöttei jöttek össze az egész országból. Ezen az értekezleten határozták el, hogy *megszerkesztik sürgősen az Országos Szövetség alapszabályait* és az országos szervezet gyors és szilárd létesítése céljából *pénzalapot is gyűjtenek* olyformán, hogy minden tisztviselő 10, altiszt 5 és szolga 2 koronával járul a gyűjtendő alaphoz.

Ez a határozat rávall a magyarországi vasutas-mozgalom egy másik végzetes mulasztására. *Közvetlenül a harc küszöbén; két héttel a sztrájk tényleges kitörése előtt, négy héttel azon terminust megelőzőleg, amelyet maguk a mozgalom vezetői tűztek ki a kenyértörés időpontjául, jutott csak eszükbe, hogy erős szervezet és „puskapor” nélkül eredményes harczra gondolni sem lehet!*

Igen természetes azonban, hogy ezzel már lekésték. Cél tudatos szervezetet néhány nap alatt összetákolni nem lehet. Az országos

szövetség dolgában az alapszabályszerkesztésnél tovább nem jutottak. Pénzalapot pedig nem gyűjthettek, mert a kereskedelmi miniszter a gyűjtést betiltotta, *Ludvig* elnökgazgató pedig ezt a tilalmat azzal adta az érdekeltek tudtára, hogy akik a tilalmat megszegik, azok ellen *büntető felfelentést* tesznek, azonkívül *felfüggesztik és fegyelmi alá vonják* őket.

Az április 4-iki értekezlet után csendes, de szakadatlan szervezési munka következett, amelyet azonban megszakított a kereskedelmi miniszternek április 16-án, a képviselőházban beterveztett javaslata az államvasuti alkalmazottak fizetésrendezésének a tervezetéről.

Ez a fizetésrendezés arczulsapása volt a reménykedő vasutasoknak. A tervezett emelése a fizetéseknek nevétségesen csekély volt, és amit a fizetésemeléssel adtak, azt a lakbérilleték módosításával, amely hallatlan módon rövidítette meg a vasutasokat, ismét elvették.

A kormány cinikus javaslata ostorcsapásként hatott. A vasutasok az egész országban fölzdudáltak. Hangos elkeseredéssel, a végsőre készen tiltakoztak a velük üzött rut játék ellen. Lángba borult az egész ország vasutas kara.

Már másnap gyűlést tartottak a budapestiek Angyalföldön, amelyen elhatározták, hogy *20-án országos nagygyűlést tartanak Budapesten.* A vidéken is gyűléseztek és mindennél csatlakoztak a 20-án tartandó országos kongresszus eszméjéhez.

Mivel a mozgalom eddigi vezetői, *Justh* és *Földessy* igen kétszínű magyiseletet tanúsítottak, ezeket lerázták a nyakukról és a mozgalom élére *Sarlay* János, a nyugoti p. u. helyettes állomásfőnöke, *Turcsányi* Pál hivatalnok és *Kacsó* Gyula, a mozdonyvezetők erélyes és intelligens vezetője léptek. *Sarlay* és *Turcsányi* voltak azok, akik az országos gyűlést a rendőrségnél bejelentették. A mozgalom tehát a krízis felé közeledett.

A tényezők azonban az erős kéz, de gyenge fej politikájához nyultak. *Ludvig* elnökgazgató 19-én rendeletet bocsájtott ki, amelyben erős fenyegetés mellett figyelmeztette az alkalmazottakat a fegyelem lelkiismeretes betartására.

Aznap értesítette *Rudnay* főkapitány az országos kongresszus jelentőit, hogy a *gyűlés megtartását nem veszi tudomásul*, mert „hivatali főnökeik engedélyét nem mutatták be”. Kevéssel ezután kézbesítették mind a kettőnek az *igazgatóság végzését, amely állásuktól felfüggeszti őket és ellenük elrendeli a fegyelmi vizsgálatot.*

Időközben elterjedt annak a hire is, hogy *Kacsó mozdonyvezető ellen fegyelmi vizsgálatot rendeltek el, de azt hamar vissza is vonták, mert abban a pillanatban a mozdonyok szabályozói bezáródtak, a mozdonyvezetők leszállottak a mozdonyokról, a mozdonyfűtők megtörölték olajos kezeiket s ünneplés csendben bevonultak az üzletvezetőséghez bejelenteni, hogy a mozdonyok addig nem indulnak többé, a meddig Kacsó előbbi helyére és összes előbb birt jogaiba vissza nem helyezetik.*

Turcsányi rendszabályozása a *rákosi rendező-pályaudvaron* alkalmazott vasutasokat valósággal lázba hozta. Nyomban a hír vétele után mindenki otthagya munkáját, a szabadban összegyűltek és **kimondották a sztrájkot.**

Ezzel azután a lavina gördülésbe jött és semmi sem volt képes utjában föltartóztatni. A Rákosba befutó vonatok nem mentek tovább. A pesti pályaudvarok is csatlakoztak a sztrájkhoz. A sztrájk kitörését *vasuti távíróval* rövid időn belül tudtul adták az egész országban és már másnap, *április 20-án, szerdán reggel a magyar államvasutak egész hálózatán megszűnt teljesen a vasuti forgalom.*

Nem szándékunk a még élénk emlékezetben álló nagy sztrájk történetét, amelyet lapunk olvasói a legközvetlenebbül ismernek, részletesen leírni. Ez fölösleges, de nem is tartozik kitérő feladatunkhoz. Csak két fontos körülményt akarunk kiemelni. Az egyik az, hogy *csak a kinevezettek sztrájkoltak, a*

munkások és az ideiglenes alkalmazottak nem. A kinevezettek azonban a sztrájkban is azt a *bámulatraméltó összetartást* tanúsították, amelynek fényes jelét adták a megelőző mozgalom folyamán.

A másik momentum, amelyet hangsúlyozni kell, az, hogy *magyar vasutasok sztrájkjának közvetlen okozója az ellenük alkalmazott igazgatósági és hatósági erőszak volt.* Sztrájkba léptek a magyar vasutasok anélkül, hogy ez megelőzőleg szándékukban állt volna. *Nem tervszerűen előkészített, előre megállapított időben és módon véghezvitt harcz volt ez, hanem öltészerű védelmi eszköz, amelybe a rájuk zuduló csapások kényszerítették őket.*

A vidéki vasutasok nagyobb része már utban volt 19-én a másnap megtartandó kongresszusra. Kisebb-nagyobb csapatokban érkeztek a fővárosba és nyomban csatlakoztak sztrájkoló társaikhoz. Fiumében és Zágrábban nem engedték meg a fővárosba készülőknél az elutazást, mire egyszerűen lefoglaltak egy vonatot és azon engedelem nélkül is feljöttek mintegy 800-an a fővárosba. Itt azonban már a *rendőrség várta őket és mind a 800-at letartóztatta és a rendőrség fogházába kísérte.*

A három helyen tanyázó sztrájkolók egy 13 tagu bizottságot választottak mozgalmuk vezetésére és megállapították azokat a föltételeket, amelyek mellett hajlandók ismét szolgálatba állani.

A föltételek a következők voltak:

1. Az összes memorandumokban foglalt követelések teljesítése.
2. A szolgálati pragmatika.
3. Az Országos Szövetség.
4. Senkinek a sztrájk következtében bántódása ne legyen.
5. Ne rendeleti uton, hanem a törvényhozás útján rendezzék el a vasutasok dolgát.

A sztrájk kitörése után nyomban megindultak a béketárgyalások a sztrájkolókkal. *Vázsonyi* Vilmos és *Vörös* László országgyűlési képviselők érintkezésbe léptek a 13-as bizottsággal és ráakarták bírni, hogy lépjenek ismét szolgálatba a sztrájkolók és ezzel szemben ígéretet nyerne, hogy a sztrájk miatt senkinek bántódása nem lesz és követeléseik méltányos elbírásban részesülnek.

A bizottság azonban, amely időközben már értesült a zágrábi és fiumei letartóztatásáról, kijelentette, hogy *addig tárgyalásba sem bocsátkozik, míg fogva tartott kartársainkat szabadon nem bocsájtják.*

Vörös László rögtön elhajtattott a kereskedelmi miniszterhez és előadta a bizottság követelését, mire *Hieronymi elrendelte a fogvatartott vasutasok haladéktalan szabadon bocsátását*, akik még aznap megjelentek a sztrájkolók között.

Ezzel a kormány az engedékenység terére lépett.

A kormány megváltozott hangulata később még nagyobb engedmények alakjában jelentkezett. A 13-as bizottsággal folytatott tárgyalások során *Vörös* László föntartotta előbbi ígéreteit és még hozzátette, hogy *a kormány az Országos Szövetség megalakulása elé akadályokat gördíteni nem fog és hogy a pragmatikát annak idején át fogják dolgozni.* *Vörös* arra kérte még a bizottságot, hogy ezeket az engedményeket 21-én adják tudtul a sztrájkolóknak, hogy határozatot hozhassanak.

Ezzel a sztrájk fordulópontjához érkezett. A bizottság többsége hajlandó volt elfogadni az engedményeket. *Sarlay* ezt nyíltan ki is jelentette.

Ha e feltételeket elfogadják és visszatérnek a szolgálatba, mint győztesek, fölemelt fővel és lengő zászlókkal tehetik ezt. Mint zsákmányt viszik magukkal az Országos Szövetséget — tehát a jövő küzdelmek eredményének a zálogát — az összetartás erős fegyverét, az elért sikerek erős tudatát és a kapott ígéreteket. Azonkívül szövetségesük volt a sztrájk fenyegető réme és a kormány erősen meggondolta volna, mielőtt újra fölidézi a

vasuti forgalom teljes megszűnését. Minden észszerű ok a mellett szól, hogy a föltételekbe belemenjenek.

De itt tünt ki, hogy a sztrájkolók tömege lelkesült, önfeláldozó, de fegyelmezetlen emberekből állt. A katonák nem engedelmességek a vezéreknek.

A 21-én délelőtt 8—10,000 vasutas jelenlétében megtartott gyűlés kimondta, hogy a feltételeket nem fogadja el, hanem ragaszkodik az eredeti követelésekhez.

Ezzel azután elmulasztották a kedvező alkalmat. A tragédia gyorsan közeledett szomorú befejezéséhez. Folytak ugyan még tárgyalások, a képviselőház ülésén is szóba hozta az ellenzék szenvedélyes hangon a sztrájkot, de a *képviselőházat 22-én elnapolták és erőszakhoz folyamodtak a sztrájk leverésére.*

Még 22-én megérkezett a *vasuti ezred* 200 embere és szolgálatba lépett. Aznap jelent meg a király parancsa, amely az *államvasutak szolgálatában álló tartalékosokat behívja és vasuti szolgálatra rendeli.*

Másnap kézbesítették a tartalékos vasutasoknak a behívót. Ezek katonai fegyelem alatt kényszerültek szolgálatba állni. Szalayt pedig, a legtekintélyesebb tagját a 13-as bizottságnak, nevetséges ürügy alatt *letartóztatták.* Délután félkettőkor pedig a sztrájk-tanyákat Rudnay legényei *főloszlatták,* a sztrájkolók elszéledtek.

Ekkor azután már meg volt pecsételve a sztrájkolók sorsa. A 13-as bizottság újra megkísérelte az alkudozást, de ekkor már kénytelen volt *lefelé alkudni.* Előbb — régi engedményeket kérte — de hiába. Majd csupán amnesztiát kért az összes sztrájkolók számára, — nem adták meg. Azután már saját magát ajánlotta föl a 13-as bizottság, csak a többi számára kért kegyelmet, — ismét süket fülekre talált.

Hiába próbálták még az előbb ignorált szociáldemokrata párt segítségét igénybe venni, a sztrájk ügye veszve volt.

Ekkor azután a döntő csapást mérték a sztrájkolókra: *elfogták a 13-as bizottságot.*

Ezzel a függöny legördült. Az elszéledt sztrájkolók földtak minden reményt és minden harcot. Mindenki csak a saját bőrét akarta megmenteni és a közös ügygyel már senki sem törődött.

A 13-as bizottság elfogatása után megválasztott új 13-asoknak nem volt egyéb dolguk, mint 23-tól 24-re virradó éjjel kimondani, hogy a sztrájk megszűnt és hogy a vasutasok álljanak ismét szolgálatba. Ez csak forma volt. A sztrájknak már előbb vége volt, kudarcot vallott.

Ami azután jött, az a nemtelen bosszu dühöngése volt. *Négyszáz embert fölfüggesztettek, fegyelmiük még ma sincs elintézve.* Egész áradatát a pöröknek zudították a vezető nyakába, a legtöbb, szerencsére, fölmentéssel végződött.

A legszomorúbb a dologban, hogy a fölfüggesztett és kenyerüktől megfosztott vezetőket kartársaik csufosan cserben hagyták. Örök szégyene a kinevezett vasutasoknak, hogy azok, a kik hősiés önfeláldozással sánczba vetették magukat az ő érdekükben, hónapokon át családjukkal nyomorogni kénytelenek.

A nagy tömege a kinevezetteknek pedig szárnyaszegetten, reményvesztetten, teljes bánultságba süllyedt. A vert hadsereg demoralizálása teljes.

De nincs okuk a győzőknek ujjongani és az elbukottaknak nem szabad kétségbeesniök. Ha a vereségből levonják a tanulságokat és céltudatos, az összes vasuti alkalmazottakat felőlelő szervezkedést alkotnak, a legközelebbi alkalommal győzelemre viszik igazságos ügyüket.

A zászló nem veszett oda, csak be van göngyölve. Erősíteni kell a kart, amely magásra emelje és elől vigye új harcokba, diadalmas harcokba...

Az erőszak hatása.

A puska visszafelé sült el! — ezt már most lehet konstatálni. Olyan hatást ért el *Ludvigh Gyula* ur *Farkas* munkástársunk rendszabályozásával, amit aligha remélt. A helyett, hogy *Farkast* „ártalmatlanná” tette volna, szabad és független harcosává tette nemes és igazságos ügyünknek. Ahelyett, hogy a mozgalomban tevékeny részt vevő munkástársainkat visszaretentette volna, még erősebb, még lelkesebb munkára serkentette őket. Ahelyett, hogy a vasuti munkások nagy tömegét elriasztotta volna a jogért és kenyérért folyó harctól, még inkább fölírta azokat is, akiket eddig a *mi* agitáczióknak nem birt a gondolatlustaságból fölébreszteni és most — az elkövetett igazságtalanságon elkeseredve — tömegesen sereglenek zászlónk alá. A helyett, hogy lapunknak, a *Magyar Vasutas*-nak ártottak volna, megállapíthatjuk örömmel, hogy amióta *Farkas* rendszabályozásának a hire elterjedt, tehát két hét óta több száz új előfizető jelentette be ügyünk támogatását és olyan városok, ahol eddig lapunk alig birt gyökeret verni, most minden külön agitáció nélkül csapatostul ontják az előfizetőket.

Szóval, *Ludvigh* ur a mozgalmunkat akarta tönkretenni és ehelyett szárnyakat adott neki. Ugy járt, mint az a jámbor halandó, aki a paraszt el akarta fujni és új tüzre élesztette. Ha mindezt egybevetjük, szinte azt mernénk mondani, hogy köszönettel tartozunk az elnökgazgató ur brutális önkénykedésének, mert jobb agitációzt fejtett ki a mozgalmunk érdekében, mint — tegyük fel — egy fél-tuczat olyan „izgató”, mint *Farkas* barátunk.

Vasárnap, e hó 20-án megadták a budapesti vasuti munkások a méltó választ az elnökgazgató urnak. Ilyen tömegesen látogatott gyűlésünk még nem volt. Az *Andrássy*-ut 69. sz. a. a *Plasztikon* nagyterméből ki kellett hordani széket, asztalt, hogy helyet szorítsanak az egyre sűrű csapatokban érkező vasutasoknak. És nemcsak a nagyterem telt meg zsufolásig, a melléktermekben emberember hátán szorongott, sőt még az utcai helyiségbe is kiszorult egy része a megjelenteknek.

És azután a gyűlés lefolyása! Hogyan csüngött az ezerszámra megjelent vasutasok szeme szíve a szónokok ajkán. Micsoda izzó, lelkes hangulat uralkodott a gyűlésen véges-végig. Tűzben égett ott mindenki, a komoly meggyőződés, az erős elhatározás, a nemes fölháborodás tüzeiben. Az előadó majdnem minden mondatát viharos helyeslés és *Ludvigh* urra nem épen hízogó közbeszólások zápora szakította félbe. És szinte megható, fölemelő volt az a lelkesedés, amelylyel megfogadták a megjelentek, hogy egy tapodtat sem térnek el az eddigi utról és kitananak szívvel-lelkel.

Hát az a szeretetteljes lelkesülés, amelylyel *Farkast* fogadták, amikor szólni kezdett. Minden ki volt ebben az óvációban fejezve: bizalom, szeretet, ragaszkodás és a legteljesebb, semmivel meg nem ingatható szolidaritás. Veszedelemes dolog mártirokat tenyészteni!

*Ludvigh Gyula*nak ez a gyűlés komoly figyelmeztetésül szolgálhat. Mójában volt pontosan értesülni a gyűlés egész lefolyásáról, minden szóról, ami ott elhangzott és arról a hangulatról, amely a gyűlésen megnyilvánult. Hiszen annyira érdeklődött a Máv. igazgatósága ez iránt a gyűlés iránt, hogy kiküldött egy hivatalnokot, aki lelkiismeretesen följegyeztet mindent, amit hallott és tapasztalt. Megtanulhatta *Ludvigh* ur, hogy komisz, rossz volt a szándéka és mégis jót, hasznosat cselekedett a vasuti munkások mozgalmával. Ha jól esik neki, tessék megpróbálni még egy pár rendszabályozással. — Így azután majd egyesült erővel elérjük mi — *Ludvigh* ur brutális erőszakkal, mi pedig becsületes, buzgó munkával, — hogy min-

den vasutas lelkes harcososa lesz a vasutasok magasztos ügyének.

Nagyban emelte a gyűlés jelentőségét és fontosságát az a körülmény, hogy a legtöbb vidéki vasuti műhely is képviselve volt kiküldöttek révén, akik megjelenésükkel bizonyították az összes vasuti munkások szolidaritását és szétvitték a vidékre a lelkesült meggyőződést és kitartást.

Az impozáns és minden tekintetben sikerült gyűlés lefolyásáról a következő tudósításunk számol be:

Pont három óra volt, mikor az egybehívók nevében *Kellner István* munkástársunk üdvözölte a megjelent vasuti munkásokat és fölszólította őket, hogy a gyűlés vezetésére elnököket és jegyzőket válasszanak. Ajánlatára elnökökké egyhangulag *Palai*cs Gyulát (Debreczen) és *Kellner* Istvánt (nyugoti műhely), jegyzökké *Barna* Bernátot (államvasuti nyomda) és *Hugyecz* Józsefet (északi műhely) választották meg.

*Palai*cs Gyula elnök: A maga és tisztársai nevében köszöni munkástársai bizalmát és a gyűlést megnyitja. Jelenti, hogy a napirend két pontját egybefoglalva fogják tárgyalni. Felkéri a gyűlés résztvevőit, hogy öntudatos munkásokhoz illően, figyelemmel hallgassák meg az előadó beszédét. Átadja a szót *Pfeifer* Sándor előadónak.

Az előadó beszéde.

Pfeifer Sándor előadó: Tisztelt munkástársak! Én azt hiszem, hogy némi magyarázatával tartozom annak, hogy ezen a gyűlésen, amely a vasutas-munkások gyűlése és amelyen a vasutas-munkások dolgaról van szó, miért beszélék én, aki nem vagyok vasutas. Meg is adom ennek a magyarázatát. A gyűlés egybehívóinak szándékában volt, hogy szóba kerüljön egy olyan ügy, amely alkalmas arra, hogy egypár embernél aggodalmat, de a legtöbb vasuti alkalmazottnál a legnagyobb fölháborodást keltse. Ez az ügy — nincs mit kertetni — *Farkas* Istor munkástársunknak a megrendszabályozása. (Főlkialtások: Éljen *Farkas*!) A gyűlés egybehívói azt gondolták, hogy jó lesz, ha erről a dolgról nem vasuti munkás beszél. Nem azért, mintha félni kellene, hanem azért, hogy az előadóra rá ne mondassák, hogy fél, ha mérsékelten találna beszélni, avagy hogy az elkeseredés és az igaztalanság beszél belőle, ha keményen, kiméletlenül kimondaná a véleményét. Ez okok miatt kértek föl engem, aki ösmerem az önök mozgalmát, aki szeretettel, rokonzéssal figyelem azt. Így akarták biztosítani, hogy az, amit én elmondok, pártatlan, független legyen, az igazság legyen.

A napirend két kérdésére, hogy először: szükséges-e a béremelés, másodsor: szabad polgárok-e a vasuti munkások, feleletadással csak a gyűlés résztvevői, a vasutas-alkalmazottak a jogosultak. Két okból; először: mert ők vasutas-alkalmazottak s másodsor: mert azalatt az idő alatt, amelyet a mozgalomban eltöltöttek, bebizonyították, hogy elég józanok, hogy ők maguk ítélkezzenek. *Széchenyi* úgy tett különbséget az emberek között, hogy fölosztotta őket olyanokra, akiknek egy napra való eszük van, olyanokra, akiknek egy hétre való az eszük s végül olyanokra, akiknek egész életre való eszük van. Véleménye szerint az öntudatos vasutas-munkások azok közé tartoznak, akiknek gondolkodása az életen túlra is kiterjed, mert ők a gyermekeikre meg az utódaikra is gondolnak.

A béremelés kérdése az egész világon fontos, jogosult és méltányos. Százszorosán jogosult azonban a vasutas-alkalmazottnál. Nemrég betérjesztették a kérvényt az általános béremelés érdekében. Az indokolás rövid volt, de csak azért, mert nem is kellett hosszabb. Hiszen világos: annak, akinek elégtelen a bére az élethez, annak joga van béremelést követelni; annál inkább van joga olyan gazdától követelni, akinek ő munkájával óriási hasznot szolgáltat. Az összes szakmák mindenütt szervezkednek és mindenütt jelentékeny béremelést értek el. De amióta csak magyar államvasutak és ezeknek munkásai vannak, *soha* egy fillérenyi béremelésben nem részesültek, sőt csalafinta módon: az egyezményes munkabérral leszorították a munkások keresetét (Igaz! Ugy van!); s mennél több kegyencze van a vasutnak, annál kevesebb a keresete azoknak, akik nem talpnyalók és nem denuncziások. (Gyalázat! Szégyen!) Amióta magyar államvasutak vannak, azóta folytonosan, napról-napra drágul az ember

élete; megdrágult a lakás, az élelmiszer, a ruházat, a levegő, amit beszívunk, megdrágult minden lépés, a vasutas-munkások keresete pedig kisebb lett. — Önkénytelenül is eszébe jut az embernek az a mese, amelyben a földesur fölszedeti a szalmát a béressel és beviteti a városba. Mikor azután a nap jobban tűz és a meleg elviselhetlenebb, mikor az ur is, de a béres is izzad, a földesur leveti a kabátját és a béres terhére dobja. — Elismeri az igazgatóság is, hogy a drágaság, a bérlevonás a munkásra nézve elviselhetetlen és ezért — hogy teljes legyen a sor — nyakukba sózták a nyugbérpénztár intézményét is. (Derűltség. Ugy van!) Ha minden munkásszakmának van joga a munkaadójától béremelést, javítást követelni, nem egyszeres, hanem ezerszeres joga van a vasutas-alkalmazott-seregnek, mert munkaadója nem magánvállalkozó, hanem a magyar állam. (Ugy van!)

Az államnak közfelfogás szerint az a kötelessége, hogy az állampolgárok boldogulását minden lehető eszközzel előmozdítsa. A magyar államnak is ez volna a kötelessége a vasutas-munkásokkal szemben; mert a magyar állam: állam és a vasutas-munkások magyar állampolgárok. Az állam ezt a kötelességét a polgárok egy részével szemben oly pazar módon teljesíti, hogy a szemünk majd belevakul. (Ugy van!) Nem beszélek arról, hogy a vagyonos osztály biztosítása céljából tartja fenn a katonaságot, a rendőrséget, a csendőrséget, melyek évenként több száz millió koronába kerülnek; arról se beszélek, hogy az állam gyáralapítások, szubvenziók, visszatérítések, kedvezmények megadása alkalmával, bukóféliben levő társaságok megmentésére nem takarékoskodik. Csak arról beszélek, hogy az állam éppen az utolsó hónapban, éppen a saját alkalmazottainak, az állami tisztviselőknek több millióval emelte a fizetését. Minden állami tisztviselő (a kinevezett vasutas-alkalmazott is) kapott fizetésjavítást. A magyar államvasutak összes alkalmazottainak száma körülbelül 96.000-re rug. Ebből több mint fele államvasuti munkás; magasabbrangú hivatalnok vagy 7000 van. Nos, ez a 7000 magasabbrangu hivatalnok majdnem annyi fizetést huz, mint negyvenezernyi vasutas-munkás (Gyalázat!), mert a magyar állami fölfogás szerint a kinevezettnek hét, a munkásnak meg csak egy gyomra van. Ez olyan megkülönböztetés, mint az uraság igáslova meg a parádéslova között; emezt etetik, itatják, takargatják, az igavonótól, a soványtól pedig megvonnak mindent. (Ugy van!) Ez a rut megkülönböztetés főnnáll az államvasutnál is a magasrangú hivatalnokok meg a munkások között; azok a parádésok, akiknek szép teríték, jó zab jár ki, a munkások az igások, akiknek még abrak sem kerül.

De meg azért is kötelessége volna az államnak törödni a vasutas-munkásokkal, mert az állam a vasutasok munkaadója. A vasutas-munkások csak az államhoz fordulhatnak, hogy segítsen rajtuk és az államnak kötelessége segíteni. A harmadik ok, a miért az államnak a munkásaira is kellene gondolnia, az, mert az államnak mintegy százmillió korona haszna van a vasutasok munkásságából; méltányos volna tehát, ha ebből egy kis részt a munkásságnak is visszajuttatna. (Igaz! Ugy van!) — Ne higgyék, hogy azért szaporodik az államvasutak fölöslege, mert a hálózat bővül. Nem; azon kívül is szaporodik. 1901-ben egy vonat kilométerre 5303, 1905-ben már 5731 korona jövedelem esett. Az államnak a jövedelme nemcsak egészben véve, hanem aránylagosan is szaporodik, a vasutas-munkások keresete pedig nemcsak egészben véve, hanem aránylagosan is süllyed.

Itt minden okoskodás hiábavaló. Nincsen olyan érv, nincsen olyan ékesszólás a világon, amely be tudná bizonyítani, hogy annak, aki éhes, nem kell kenyér, hogy a meztelen, a rongyos nem tarthat jogot ruhára. Hisz azt a munkásnép érzi legjobban. Tudja ezt az egész világ, az igazgatóság is. Tudta, hogy annak a mozgalomnak, amit a vasutas-munkások olyan bölcsen, higgadtan megindítottak, amit oly békésen, de erős akaráttal folytattak, melynek egyik eredménye az, hogy kérvényt nyújtottak be az általános fizetésemelés érdekében, hogy annak a mozgalomnak győznie kell. (Ugy van!) Mert nincs ok, nincs ürügy, hogy visszautasítsák. S amit érvel, ürügygyel visszautasítani nem tudtak, megpróbálták ezt alattomosan tönkretenni. (Közbekialtás: Tisza-rendszer!) Ugy gondolták, hogy a munkásoknak sok a panasza és ezt a sok panaszt csak úgy lehet lecsendesíteni, ha a panaszolók száját betömik

Eddig úgy próbálták az állami alkalmazottak mozgalmát tönkretenni, hogy betömtek azoknak a száját, akik legjobban járták a szájukat, ezzel a rendszerrel próbálkoztak most is. „Barátságos“ emberek keresték föl a legtöbbet beszélőket, beszéltek nekik karrierről, amelyet elrontanak, bizonyos haszonról és kedvezményről, amelyet elérhetnek, czélzásokkal emlegették azt a kellemes helyzetet, amelybe juthatnának, mint azok az emberek, akiknek magyar nevük is van, meg német nevük is. Ez a módszer most, az öntudatos munkások mozgalmánál nem sikerült. Ha a cukros kenyér nem kell, netek a virgács. Röviddel azután, hogy benyújtották a kérvényt és röviddel azelőtt, hogy megtartják az országos értekezletet, egy nap tudtára adják egyik munkástársunknak, hogy egyenesen Ludvig Gyula főrendiházi tag (Fölkiáltások: Abczug! Le vele!) rendeletére fölmondás nélkül elbocsátják a munkából, (Gyalázat! Hosszantartó zaj.) azért mert az államvasutaknak „belügyeit nyilvánosan“ tárgyalta. Ez a munkástársunk Farkas Izor. (Éljen! Majd beszélünk még arról a belügyről) Farkas megkérdezte: talán valami kifogás van a munkája ellen? Mindenki elösmerte, hogy becsületes, szorgalmas, ügyes munkás volt. Mégis mennie kellett! (Gyalázat!) Tudta a méltóságos ur, hogy a munkából kifolyólag egy szemernyi kifogást se lehet fölhasználni ellene és azért ránczította elő azt, hogy ő „a belügyeket tárgyalta“. A vasutas-munkások tudják legjobban, mik voltak azok a belügyek. Nem volt más, mint az a nyomor, amely a munkásság vállait nyomja. (Ugy van! Igaz!) Ludvig ur azt akarta, hogy ez mindig belügy maradjon! Hogy ne tudja meg a „nyilvánosság“, hogy mekkora piszok, szenny, nyomor van ott egy rakáson! Nem akarta, hogy az egész világ összeborzadjon láttára-hallatára! (Ugy van! Ugy van!) Ezért, igen, ezért kellett Farkast felmondás nélkül elkergetni! (Gyalázat!) Akiben józanság, igazságérzet van, megbotránkozik ezen.

Munkástársak! A modern munkásmozgalom mennyi kiváló példáját nyújtja az erkölcsi nemességnek, az áldozatkészségnek! Látunk tudatlan, egyszerű embereket, akik nagy erővel vetik magukat a tanulásnak, hogy így is segíthessenek munkástársaik sorsán. Látunk agyonfáradt, küzdő embereket, akik egész jövőjüket, életüket sanczba vetik, csak hogy embertársaik helyzetén könnyíthessenek. Meg annyi gyönyörű, férfias alakjai a nemeslelkűségnek, az önzetlenségnek. — Farkas barátunk ne vegye rossz néven: itt emondhatjuk, válaszul Ludvig Gyulának, hogy Farkas, mióta a küzdőterre lépett, soha egy újat se mozdította meg a saját érdekében. Mindent az összesség, munkástársai érdekében tett (Éljenzés) és akik ismerik, azok tudják, hogy időben, vagyonban, egészségben mennyit is áldozott. Más ember, ha véletlenül nem „méltóságos“ a czime és nem elnökgazgatója a Mávnak és nem uralkodik korlátlanul, tisztelettel hajolna meg az ilyen tisztességese jellem előtt. De ha valaki méltóságos is, meg elnökgazgató is, akkor azzal honorálja az ilyen önzetlen, magasztos munkát, hogy a véghezvivőjét kidobja, kirugja. (Gyalázat!)

Hogy a vasutas-munkások miként gondolkoznak a dologról, azt az előadó nem tudja, csak sejteti, de azt tudja jól, hogy Farkas az elbocsátással nem vesztett semmit, éppen semmit. Sőt!... Hát olyan paradicsom az a Máv.-műhely, hogy ha valaki ott dolgozott, oka van elkeseredni, ha abból a paradicsomból kikergeti az az angyal, akinek Ludvig a neve?! (Derűltség.) Amint az előadó ismeri Farkast, ő nem fog a mozgalomtól eltérni. (Éljenzés. Fölkiáltások: Nem is szabad! Nem engedjük!) Amit eddig helyesnek tartott, helyesnek tartja azt ezután is! Eddig se tudták meggyőzni a „jóbarátok“, a rossz barátok megrendszabályozása se fogja eltéríteni. Eddig rabszolga volt ő, most mint szabad ember még többet fog tenni. Ha el is vette az államvasutak elnökgazgatója Farkastól a kenyeret, Farkas azért koplalni nem fog! (Fölkiáltások: Még csak az kellene! Nem engedjük!) Ha tizen maradunk is, ha csak az ingünk marad is meg, Farkasnak nem szabad hiányt szenvednie! (Lelkes éljenzés!)

Tudjuk, hogy az a csapás, amely Farkást érte, nem neki volt szánya: — a vasutas-munkásságot akarta sujtani! Valami közmondás tartja azt, hogy a világot nem nagy bölcsességgel kormányozzák. Miért kormányoznák nagyobb bölcsességgel akkor a Mávot?! (Derűltség.) Így gondolkodtak odabent: „ezek az emberek, ami munkásaink követelődnek;

minden kérésük igazságos, jogos; nem tudunk ellenük egyetlen érvet sem fölhozni. Azután meg olyan tömegesen csatlakoznak a mozgalomhoz, hogy előbb-utóbb mindent meg kell adni nekik. Nincs más mód a menekvésre, ha csak a munkások maguk nem állanak el a követelésüktől. Ha ők megmaradnak mellette, meg kell adni a követelésüket. (Ugy van! Ugy van!) Hogyan lehetne hát — így gondolkodtak bizonyára keserves órákon keresztül — elérni, hogy a Máv.-munkások önként álljanak el a követelésüktől?...“ Ekkor jutott eszébe valamelyiküknek az, hogy egyszerűen megbüntetik, kidobják azt, aki az első sorban áll, aki után a többi megy, aki „nyilvánosan“ szónokol és akkor a többi megijed, nem mer „követelőzni“ és akkor nem kell semmit teljesíteni. Csak vak az, aki nem látja, hogy az a csapás, ami Farkasra esett, a vasutasoknak volt szánya (Igaz!) és nem Farkasnak a kenyerét akarták elvenni, hanem a munkások kenyerét akarták csorbítani.

Odabent azt hiszik, hogy ez az egész mozgalom egy pár „izgató“ műve, és hogy a főizgató Farkas volt. (Egy hang: Csalódnak!) Hát erre csak azt mondja: próbálna csak ez a „főizgató“ a nemzeti kaszinóban vagy a szabadelvű pártkörben izgatni hogy több jogot, választó-jogot, kenyeret követeljenek (Derűltség.), sikerülne-e ott fölizgatni a kedélyeket? Emberek, „izgatók“ nem tudnak mozgalmat csinálni. (Ugy van!) Van egy más nagy izgató, amely kényszeríti, kergeti, izgatja az embereket, hogy keljenek föl, álljanak össze és követeljenek! Ez az izgató: a nyomoruság!... (Ugy van! Igaz!) Ha Farkas meg is rendszabályozták, azért a munkások mozgolódnak, követelőzzenek fognak. És ha mind a 46000 munkást elbocsátják és ujakat fogadnak, ezek is mozgolódnak fognak.

Konstatálhatjuk, hogy nagyon haszontalan munkát végeztek „az urak“, mikor Farkast elbocsátották. Ha nyugodtak akarnak lenni a mozgolódástól, a követelődzéstől, csak egyet kell elbocsátaniok: a piszkos elnyomatást, a kizsákmányolást! Ha ezt elcsapják, ötezer Farkas se volna képes a munkásokat fölizgatni.

Most már csak az volna hátra — folytatja az előadó — hogy néhány szóval megvilágítsam a helyzetet. A kérdés ez: Farkas izgatta-e önök a mozgalomra, igen-e vagy nem? (Fölkiáltások: Nem! Nem! Hazugság! A nyomoruság!) A másik kérdés ez: Elállhatnak-e önök az igazságos mozgalomtól, amelynek a czélja szent, mert szent az a czél, amely az emberi lét boldogítását, az ártatlan gyermekek kenyerét, az emberi szabadságot akarja megszerezni, amely vissza akarja állítani az emberi függetlenséget, önérzetet! A kérdés ez: Megtagadhatják-e önök ezt a célt, (Fölkiáltások: Nem! Soha! Inkább meghalunk!) vagy pedig kitartanak mellette? (Kitartunk!) Ha az önök válaszát hallom, konstatálhatom, hogy Farkas elbocsátása bűn, gyalázatos, igazságtalanság, de ez a bűn, ez a gyalázatos, ez az igazságtalanság nem fogja az önök mozgalmát tönkretenni! (Ugy van!) Egyszersmind kijelenthetem, hogy Farkas, aki eddig is „szerepelt“, most annál inkább fog dolgozni, hogy milyen emberük van önöknek benne, azt legjobban Ludvig igazolta be. (Ugy van!) Azt hiszem — és egyenes nyilatkozatra szólítom fel Farkast, — hogy ő épp úgy, mint eddig, ezután is dolgozni fog az összességért, önökért és önök is dolgozni fognak vele (Ugy van!) a saját érdekében. És én azt hiszem, megköveteli a vasuti munkásság becsülete, hogy helyreüsse azt a hibát, amit egyes emberek ellen az igazgatóság elkövetett. Azt tartom: hitvány ember az, aki benn van a műhelyben és nem gondol azzal, aki ő miatta kikerült.

Önök, tisztelt barátaim, úgy állanak, mint az orosz katonákról mesélük. Amikor harcza indulnak és ingadoznak soraik, akkor a hadvezetőség a hadsereg mögött ágyukat állít föl és ha visszavonulnak, lelöveti őket. Önök önként mennek a harcza; de önöknek is menni kell, mert önöket kényszeríti a nyomoruság (Ugy van!), de önök mögött is ott vannak az ágyuk. Ezeket az ágyukat éppen azok a Ludvighek szegzik a szemükbe: az elnyomatás, a kizsákmányolás, a kétségbeesés ágyuit. Ez kergeti önököt előre és folyton csak előre! Ha akarnak, ha nem, kell, muszáj önöknek előre menni (Ugy van!) és ha most valami istencsodája révén megállnának, annyira nyomná önököt a helyzet, hogy egy pár hónap, vagy év mulva újra meg kell kezdeni és minél erőteljesebben folytatják, annál dicsőbb az önökre nézve!

Tisztelt munkástársak! Amit Ludvighek el akar-

tak érnei, azt nem érték el. Farkas megmarad önkönnél. Megmarad erősszívű és szilárdlelkű harcosnak. (Zajos éljenzés.) De harcosok maradnak önkök is. Minden érzés, ami a szívükben van, minden gondolat, ami az agyukban megszületik, arra bírta önköket, hogy kimondják becsületesen és őszintén, hogy egy tapodtat sem térnek el addig az utról és mennek előre, amíg el nem érték a diadalhoz, amíg nem győztek!... (Hosszantartó éljenzés és taps.)

Palaics elnök: Azt hiszem, Pfeifer munkástársunk eléggé megismertette azokat az utakat, amelyen haladnunk kell. Más, úgy látom, nem is akar felszólalni. Ebben az esetben **Kellner** elnöktársamnak adom át a szót, aki a betérjesztett határozati javaslatot föl fogja olvasni, amelyet — úgy hiszem — édes mindnyájan elfogadunk.

A határozati javaslat.

Kellner elnök olvassa a következő határozati javaslatot, amelyet a vasuti munkások országos szervező-bizottsága nyújt be:

Az 1904. évi november hó 20-án a VI., Andrássy-ut 69. szám alatti Plasztikonban megtartott vasuti munkásgyűlés kimondja:

1. Farkas Izor munkástársunknak jogtalan és ok nélküli elbocsátását az igazság és a Máv. munkások mozgásszabadsága arculcsapásának tekinteti és amidőn ezen rendszabályozás ellen *fölbáborodással tiltakozik*, biztosítja Farkas munkástársat az összes öntudatos vasuti munkások bizalmáról és szeretetéről.

2. Az egybegyűltek kijelentik, hogy *a vasuti munkások mozgalmá nem egyes emberek agitációjának a műve, hanem születtje a gazdasági viszonyoknak, főképpen pedig annak a nyomoruságos és elviselhetetlen helyzetnek, amelyben a Máv. munkásai tengődnek.*

3. Ez okból kimondják az egybegyűltek, hogy változatlan szilárdsággal *ragaszkodnak helyzetük javítására irányuló összes követeléseikhez, első sorban pedig az általános béremelés követeléséhez.* Ezen elhatározásukban semminemű rendszabályozás őket megingatni nem képes.

4. Követelik az egybegyűltek, hogy a Farkas munkástársunk megrendszabályozásával a *nyugbépénztár kerületi és központi bizottságában megüresedett tagsági helyek hadadéknélkül betöltsék.*

5. Végül örömmel üdvözli a gyűlés a *karácsonyi országos értekezletet* és felszólítja az egész ország vasuti munkásságát, hogy az országos értekezleten képviseltesse magát.

Farkas Izor fölszólalása.

A határozati javaslatot élénk tetszésnyilvánítások mellett *egyhangulag* elfogadták. (Fölkiáltások: Éljen Farkas! Halljuk Farkast!)

Farkas Izor: (Lelkes taps és éljenzés.) Tisztelt munkástársak! Hat éve annak, hogy az államvasutak szolgálatába léptem. Tettem ezt azzal a szándékkal, hogy — mint a többi munkástársam — igavonó baronként dolgozzam, nem törődve semmivel, nem nyilvánítva véleményét, egyedül csak egy lesz szent előttem és pedig fölebbvalóim akarata. De a szemem, amelylyel látnom lehetett, megmaradt; megmaradt a szívem, a jobberzésem is és fölbáborodtam azokon a dolgokon, amelyek a Máv.-nál történtek. Láttam a csuf *protekczió-rendszert*, amely minden nemes ambíciót kiöl az emberből, láttam, hogy legtöbb esetben az érdemtelenség részesültek minden előnyben, fizetésemelésben stb., látnom kellett, hogy kineveztek művezetőkké oly embereket, akiknek fogalmuk sincs a jó munkáról. — Láttam a káplárok, a fölebbvalók durvaságait; látnom kellett, hogy a kárpitosok élére kovácsot állítottak művezetőnek. Láttam teljesítetlenül, kicsufolva a legcselembibb egészségügyi követelményeket, amelyeket — ha eljönne — az iparfelügyelő is megkövetelne; láttam, látnom kellett, hogy a munkások *mosdóhelyiségnek a pissoirt kénytelenek használni.* Láttam, hogy nem is ritkák azok a munkástársak, akik számára *vasárnapi munkaszünet csak akkor terem, ha betegek.* Láttam a munkásokat, akiket baleset ért és sem ők, sem hátramaradtjaik nem kaptak kártérítést. Láttam oly öreg munkástársakat, akik már nem tudván dolgozni, családtagjaik karján mentek munkába. Láttam munkásokat, akiket ötven évi munkás-

ság után ezüst kereszttel lakattak jól; másokat, akiket *20—30—40 évi munkálkodás után elbocsátanak*, hogy menjen a templom elé koldulni! Láttam ezeket. És azután olvastam, hogy a Máv.-nak évi 100 millió jövedelme van. S ezzel szemben kilencz évig a munkásság jajgatott, járt utána, hogy a nyugbérkérdést rendezzék. (Fölkiáltások: Nyög-bér! Nyög-bér! Derülttség.) — Mikor mindezt láttam, nem volt-e kötelességem azt mondani munkástársaimnak, hogy ez nem méltó a magyar államhoz, nem méltó egy kulturállamhoz, nem méltó a munkásokhoz! Hogy ezen lehet, ezen kell változtatni! Szövetkeztünk is ezek megváltoztatására, daczára a spiczlik, a denunciánsok és a talpnyalók garázda uralmának. Teljesen magunk mégsem dolgozhattunk és így azoknak a testvéri kezét fogadtuk el, akik készséggel följajlották azt: a Szakszervezeti Tanácsnak támogatását. Mikor ez másodsor elment a kereskedelemügyi miniszterhez, a kegyelmes ur azt mondta a szószólójuknak, aki hivatkozott arra, hogy megbizóik maguk szeretnék ügyüket képviselni, hogy *vegyék csak maguk a vasutasok a kezükbe az ügyet: addig, amíg ő áll a vasutak élén, senkit a véleményeért elbocsátani nem fognak!* (Fölkiáltások: *Látjuk! Hazudott!*) Mi — azt hittük, hogy bizhatunk a szavában — magunk vettük a kezünkbe a dolgunkat. Az apró káplárocskák megfélemezésére, jogaink megszerzésére, igazságosabb rendszer behozatalára alapítottuk meg lapunkat: a *Magyar Vasutas-t.* (Hosszas éljenzés.) Első munkánk volt a *betegségélyző pénztár* hibáit szóvá tenni; 90 ezer tagja van ennek és a törvény szerint az igazgatóságnak a kétharmada a tagok sorából választandó. Mit látunk? Van ott valaki, aki a munkások ügyét képviselné? Fölemeltük szavunkat az ellen is, hogy a *nyugbépénztár* ügye kilencz évig huzódjék és követeltük, hogy jusson a dolog egyszer dülőre! Meg is kaptuk a nyugbépénztárt, de olyan formában, hogy bizony akár a már befizetett összegekkel is visszaadnók. (Ugy van!)

Vázolja ezután a nyugbépénztár helytelenségeit. Majd így folytatja:

Mikor az általános drágulás remegtetett meg bennünket, mikor mindenfelé kilátásba helyezték a meg rövidített munkaidőt, mikor mindenfelé levontak a nyugbérre, elmentünk az *általános béremelés* dolgában az elnökgazgató urhoz s ő azt mondta, hogy mi „szabad polgárok” vagyunk. (Egy hang: *Hazudott!*) Igen: addig, míg hizelegtünk, míg a fölebbvalóknak szerenádot adtunk, addig volt vélemény szabadságunk; ha másként, nem az ő szájuk ize szerint gondolkoztunk, akkor nem volt szabad véleményt nyilvánítani.

Majd a zólyomi viszonyokat teszi szóvá. Végül így fejezte be a beszédét:

Önkön áll a sor bebizonyítani, hogy nem én voltam az *izgató*, hanem a *viszonyok*. Itt van az *országos értekezlet*; nagyon fontos kérdések vannak a napirendjén. Szükséges, hogy minden szolgálati ág megtegye a kötelességét; szükséges, hogy ne csak megválasszák a küldötteiket, hanem a hátuk mögé is álljanak. Tegyük félre azt a kicsinyes czi vakodást, ami még mindig található mindenütt. Tartsunk össze férfiak módjára. Vegyünk példát onnan, ahonnan láthatjuk az összetartásnak, a testvériségnek gyönyörű, lelkesítő példáit a velük járó nagy eredményekkel. Egy ember, tíz ember semmi, de ha negyven ezer ember összetart, már eredményekre képes; és ha mi is megteszszük a szervezett munkásokkal szemben a kötelességünket, ők is a hátunk mögé állanak. (Éljen! Éljen a szociáldemokrácia!) — Más is van, amit a szívükbe akarok vérsni. Tanuljanak, olvassanak! Jegyezzék meg, hogy éppen a vasutasok mozgalmá nyújt elég tanulságot arra nézve, hogy egyes embereket meg lehet vesztegetni, kinevezéssel, művezetőségi állással el lehet tántorítani, de ha önkök mindnyájan önállóan gondolkoznak, a mozgalmat semmivé tenni többé nem lehet. Egyek vagyunk a nyomoruságban, miért ne legyünk egyek a küzdelemben?! (Ugy van! Igaz! Éljen!) Ami engem illet: amennyi tölem, szerény tehetségemtől telik, megteszem a magamét. Küzdeni fogunk: én önkökkel, önkök velem, hogy a vasuti munkások nyomoruságos helyzetén változtassunk. (Lelkes taps és éljenzés.)

Palaics elnök: Az elmondottakból tanulságot meríthetünk. Összetartással, becsületos szervezkedéssel elérhetjük ezt, amire törekszünk. A gyűlést bezárom. (Éljenzés.)

A budapesti vasuti munkások 1904. évi december hó 25-én (Karácsony első napján) a „Fácán” vendéglő összes termeiben (II., Medve-utcza 6. sz.) az országos értekezletre feljövő küldöttek és vendégek tiszteletére dal, szavaltat, humorisztikus előadással és tánczczal egybekötött

nagy ünnepélyt

rendeznek.

Belépti díj: Személy-jegy 60 fillér, család-jegy (három személyre) 1 kor. 40 fillér. Kezdeté este 8 órakor. Jegyek kaphatók szerkesztőségünkben és a bizalmi férfiaknál.

Az ünnepélyre meghívtuk a „Török-vés”-t, „Testvériség”-et, a kel. kocsiműhely és műszaki kocsihivatal dalárdáját.

Temesvárról.

— A szervezkedés utja. —

A temesvári vasuti munkások eddigéig igen csekély érdeklődést mutattak a szervezkedés és az országos mozgalom iránt, habár helyzetük semmivel sem jobb, mint a többi vasuti munkásé és a bánásmód, amiben részesülnek, sem mondható épen kifogástalannak.

Ez magyarázatát abban leli, hogy alig volt alkalom a temesvári munkástársakkal érintkezésbe lépni. Gyűlést tartani nem lehetett. Ha nem a vasutnál dolgozók jelentették be a gyűlést, betiltották azt. Vasuti munkásokat pedig a derék temesvári rendőrség menten denunziál a műhelyfőnökségnek. Azonkívül van a temesvári rendőrpasa alkotmányában állandó szabály, hogy ottani gyűléseken másnak, mint temesvárinak beszélni nem szabad.

Kedden, e hó 22-én megtörtént azonban az a csoda, hogy majdnem az összes vasuti munkások értekezletre gyűltek egybe, hogy meghallgassák az országos szervezőbizottság tagját, Farkas Izor munkástársunkat. Összejöttek meghívó nélkül, szóbeli értesítésre.

Vagy husz perczig beszélt Farkas, ecsetelve a vasuti munkások helyzetét és a mozgalmunk elé tűzött célokat, amikor egy egész rendőr-sereg kíséretében megjelent *Thierjung* rendőrkapitány és mivel a „gyűlés bejelentve nem volt”, feloszlatta az értekezletet.

Hiába tiltakoztak ez ellen a jelenvolt vasuti munkások, hiába igyekezett a polgári jogokról és szabadságról kioktatni az erélyes rendőrkapitányt Farkas munkástársunk, mit sem használt, az értekezlet föl volt oszlatva.

Amikor azt kérték a munkások, hogy legalább igérje meg a kapitány, hogy legközelebb engedélyez nyilvános gyűlést, *Thierjung* ur (fura név!) kijelentette, hogy ez alig lehetséges.

Farkasnak a rendőrségnél személyazonosságát igazolnia kellett, másnap pedig a rendőrfőkapitány hallgatta ki és *elítélte* valamely 788—1898. számú rendelet alapján *50 korona pénzbüntetésre és 3 napi elzárásra.*

*

Mi a tanulság? A következő:

1. Farkas most pompásan agitálhat a szervezkedés érdekében, amióta nincs bekötve a keleti kocsiműhelyben.

2. A rárótt büntetést egészségesen fogja elviselni.

3. Az értekezlet feloszlátása a lehető legjobb hatást gyakorolta a temesvári munkástársakra, mert

4. már eddig is nagy számmal csatlakoztak a derék temesváriak mozgalmunkhoz és majdnem minden nap hoz onnan a posta előfizetéseket lapunkra, a *Magyar Vasutasra.*

Köszönjük, *Thierjung* ur!

A zólyomi bünbarlangból.

Szepesi Simon műhelyfőnök diadalmában uszik. A Rohay Béla ur által vezetett fegyelmi eljárás kisütötte, hogy ő ártatlan, mint a ma született csecsemő, lelke tiszta, mint a frissen esett hó. Amit a *Magyar Vasutas* róla írt, azt a fegyelmi biztos nem tudta „megállapítani”. Szepesi Simon tehát derék, becsületes ember.

Ellenben a zólyomi vasúti műhely két munkását *Madluska* Istvánt és *Gasparik* Jánost elbocsájtották a munkából, hirtelenül, felsőbb utasításra. Bűnük az volt, hogy azon a fegyelmi vizsgálaton hittek Rohay Béla urnak. Ez az ur ugyanis azt mondta a kihallgatott munkásoknak, hogy csak beszéljenek bátran, mondják meg az igazat, nem lesz semmi bántódásuk. Ennek a biztatásnak hitt a két munkástársunk, elmondta őszintén és becsületesen, amit tudott — és mivel valamásuk Szepesi Simonra igen terhelő volt, Szepesi Simont pedig — úgy látszik — megakarták menteni a gyalázatos elcsapatástól, — elbocsátották a két becsületes munkás-embert. Szepesi Simon diadala tehát teljes: rehabilitálva is van, vádlóitól is megszabadult.

A két rendszabályozott munkástársunk ügyét teljes szolidaritással karoljuk föl. Az igazságért szenvednek, de mögöttük áll az összes szervezett vasúti munkások szeretete, bizalma és tevékeny segítése. Igazságtalanságot követtek el *Madluskán* és *Gáspárikon*, de szinte megváltás a számukra, megszabadulni a zólyomi bünbarlangból.

Szepesi Simon örömebe pedig majd vegyítünk egy pár örömcseppet, diadalának majd megnyirbáljuk szárnyait.

Kijelentjük, hogy bennünket a Rohay Béla ur ítélete nem elégít ki. Mi nem hiszünk Szepesi Simon ártatlanságában, mert mi az ellenkezőről vagyunk meggyőződve. A Szepesi Simon becsülete előttünk még nincs megreperálva a fegyelmi ítélet révén és *mi mindazt fenntartjuk, amit a zólyomi műhelyfőnök tisztességtelen sáfárkodásáról írtunk*. Fenntartjuk, sőt kibővítjük újabb adatokkal is, ha kell.

Ezeket mondtuk Szepesiről többek között: „A munkásoknak, ha látják is, hogy valami hütlén sáfárkodás történik, följelentést tenni nem szabad, mert különben őket bünteti meg Szepesi műhely-főnök.”

Be tudjuk bizonyítani.

„A munkások egyéni és lelkiismereti szabadságát az inkvizícióra emlékeztető buta brutalitással nyomja el Szepesi. Aki előfizetője vagy olvasója a Magyar Vasutasnak, azt lépten-nyomon üldözi.”

Be tudjuk bizonyítani.

„A protekciós alakok többször évente kapnak javítást, a többi 4—5 évig várhat javításra, soknak javítás helyett még levonnak a napibéréből.”

Ha kell, adatokkal szolgálunk:

Pintér géplakatos, ki Lieser művezetőnél lakik 2-szer egy évbe, Pilnik István kovács, ki Stadtrucker művezetőnél lakik és Priboly kovács, Lieser művezető rokona szintén kétszer kapott javítást egy évben. Poldauf esztergályos kétszer egy hónapban, Lammer pedig két hónap alatt kétszer, míg a többi munkás 4—7 év óta nem kapott javítást.

„A magánosok részére készülő munkáknál nem enged többet keresni 10—20%-nál, ha a megrendelő jó ismerőse.”

Szívesen szolgálunk itt is részletes adatokkal:

Pollatschek asztalos-gyáros egy tengelyt hagyott esztergályozni. A főnök azt mondta, hogy olcsón kell elkészíteni. Felsam csinálta a munkát másfél napig két napszámmal és kapott érte összesen 1 írt 20 krt.

Mindez Szepesi Simon lelkét és becsületét terheli.

Ha szükséges, folytathatjuk a sorozatot. De azt hisszük, ez is elég lesz arra, hogy Szepesi beadja a sajtópört a Magyar Vasutas ellen.

Mert ezt akarjuk. Pörölgjön be bennünket Szepesi Simon, szerezzen a becsületének a sajtóbírósa előtt elégtételt, ha — tud és ha — mer!

A kassa-oderbergi vasút munkásainak helyzetéről.

A szervezkedés olyan, mint a nap: mindenüvé elhat a sugara, melegít és világít mindenütt. A Máv. munkásainak a példája fölébreszti lassankint évtizedes álmukból a magánvasutak munkásait is, akik lelkesülten csatlakoznak országos mozgalmunkhoz. Legújabbban a kassa-oderbergi vasútnál tapasztalhatjuk ezt.

Ezen vasut ruttkai műhelyének a munkásai az uttörők. Okuk is van rá. Helyzetük eddig sem volt valami rózsás, de most még rosszabb lett. A napokban új árszabályt rendeltek el náluk. Azt mondták, a Máv. budapesti műhelyének az árai szerint. *Ez az új árszabály 50%-al rosszabb, mint a régi volt.* Az új nyomort szülő árszabály december 26-án lépjen életbe. Az érdekelt munkások valóságos kétségbeeséssel fogadják ezt a csapást, amely a rajtuk üzött kizsákmányolást teljesen elviselhetetlenné teszi.

A nyáron a ks.-od. igazgatósága rendeletet bocsájtott, melyben, tekintettel a drágaságra, megengedi a ruttkai főműhely munkásainak, hogy akik egyezményben dolgoznak, 100 százalékot kereshessenek. Akik napibérben dolgoznak, megfelelő bérjavításban részesüljenek.

Ez egyszerűen svindli volt. A legtöbb csoport alig bir 50 százalékot keresni, bérjavítást pedig mindezeideig senki sem kapott. Most pláne ezt a keveset is megcsontkítják. Ez a drágasági pótlék.

Történnék itt egyéb czifra dolgok is. November 15-én rendeletet bocsájtott ki az igazgatóság, hogy valami esküt tegyünk. Milyen esküt, mire, miért, azt nem tudjuk. Csak azt lehet megállapítani, hogy az igazgatóság a magyar kormányra hivatkozott. Talán Tisza Istvánnak kellett volna hűséget esküdnie? A munkások megtagadták ennek a szamárságnak a teljesítését, mire a műhelyfőnök, *Saager* ur kijelentette, hogy „tévedés” volt az egész.

Október 26-tól fogva január 25-ig *nyolc órát* dolgoznak. Rövid munkaidő, leszállított munkárák, a munkások szabadságának korlátozása: — ez jellemzi a ruttkai főműhelyben uralkodó helyzetet.

Munkástársaink szervezkedjenek és akkor segíthetnek sanyaru helyzetükön.

Levelezés.

Budapest. (Egészségügyi viszonyok a keleti kocsiműhelyben.) Évek óta panaszkodunk immár, hogy képtelenek vagyunk az egészségtelen munkahelyeken dolgozni, hogy egyetlen vagyunkat: egészségünket tesszük folyton-folyvást tönkre; évek óta kérjük *Weisz* Ede főmérnök urat, hogy — ha saját hatáskörében nem tehet értünk semmit — tegyen fölterjesztést az igazgatósághoz az érdekünkben, — s mindmáig nem tettek semmit a munkásokért. Igéretnél egyebet nem kaptunk. Pedig már egészen türehtelenek a egészségügyi viszonyok a műhelyekben. A műhely mindig füsttel, rossz levegővel telt. A kovácsoknak meg a lakatosoknak a tüze csak úgy okádja a füstöt mindenfelé, mert egyik tűznek sincs direkt kéménye a szabadba, aminek következtében szétterjed a műhelyben annyira, hogy a füsttől alig látjuk egymást. A kovácsok például, ha nagy tüzet raknak, csak úgy eszik a füstöt. A bádogos-műhely meg tele van szalmiák- és sósavgőzzel, úgy, hogy a legegészségesebb tüdejű embernek tönkre kell mennie mellette. Ha a lelkén viseli a főnök ur munkásai ügyét, bizton fog

segíteni a dolgon. Ezt reméljük is. Hisz az államnak, a munkaadónknak magának áll érdekében, hogy munkásai minél egészségesebbek legyenek. A beteges, gyöngy, rossz tüdejű munkás a füstös, egészségtelen műhelyben csak nem tud olyan jó munkát végezni, mint az egészséges helyen dolgozó.

A keleti pályaudvar műszaki kocsihivatalában télen több a munka mint nyáron. Ennek ellenére sok munkást a gőzfűtéshez osztanak be. Mégis megtörténik, hogy télnél idején négy munkást, „létszám apasztás” címén elbocsájtották. Mi lehetett az igazi ok? Mi tudjuk legjobban: helyett csinálni négy vagy több más *protekcziós*nak. — Itt a tél: a hidege máris majd megvesz bennünket s azután a hideg télen szabadban kell dolgoznunk! Az embernek a legelső gondolata, ha hidegről van szó, a meleg szoba, a védő ruha. A második gondolat azonban már elkergeti az elsőt. Miből fűtsünk, miből vegyünk meleg ruhát, mikor a kereset olyan, hogy meleg falatra is alig kerül?! A napszám a ipari munkásoknál éppúgy, mint a kocsitisztítóknál botrányosan alacsony. Pótlékról szó sincs nálunk. Azaz hogy hazudnánk, ha letagadnók. Egy kevéske pótlék mégis akad: a főnök ur 300, a mérnökök 150, a művezetők 120 koronát kaptak „takarékosági pótlék” czimén. Mindenkinek jut abból az óriási jövedelemből, amit a munkáskarok hajtanak a Máv.-nak, mindenkit megszánnak: főnököt, mérnököket, művezetőket, csak azokat nem, akik igazán dolgoznak és akiket igazán kikezd a tél fagyja és az éhség. A munkásra csak akkor gondolnak, ha nagy *protekcziója* van; könnyebb munkát kap és hamarabb részesül javításban. — Tél van. A pályatesteken lezárják a vízvezetékét. Egy év megint elmúlt és nekünk még mindig a pissoir a mosakodóhelyünk! — Az étkező-helyiségben szinte vágni lehet a levegőt. De nincs iparfőlügyelő, aki erre ügyet vetne. Minek is, ugyan minek? Hiszen csak munkások forognak szóban...

Nyugoti műhely. *Kasz* János bádogos csoportvezető türehtelen szekaturájával állandó réme a műhely csendjének és nyugalmának. A brutalitása kiállhatatlan. Gőgjében azt hiszi talán, hogy a csoportvezetői rangot ő születésével megszerezte. Rossz nyelvek úgy suttogják azonban, hogy valami része a *sógornak*, *Lindner* művezetőnek is volna. *Kasz* János egy meglelt, 40 esztendő munkástársunkat a műhely lakatosainak, bádogosainak a hallatára valami hibáért csufmódon összeszidott, lemarházott. Mikor a munkás a művezetőhöz ment panaszkodni, az ráívalt, részegnek stb. nevezte s kiutasította az irodájából. Következőleg, mikor az osztályfőnökhöz ment, az egyszerűen kinevelte és gyerekes tréfával akarta elűtni a dolgot, sőt később meg is dorgálta. — Nyár folyamán egy munkástársat egy vidéki műhelyből hozzánk helyeztek át. Vitéz *Kasz* János nosza sietett tudatni a sógorral, a művezetővel, hogy ennek bátran le lehet huzni egy hatost, hisz örülhet, hogy Pesten dolgozhatnak. — Nemrég történt, hogy egy szorgalmas munkástársunk méregtartalmu sósavval dolgozván, rosszul lett; az orvos konstatálta nála a megbetegedést. De a csoportvezető mégis úgy igyekezett megmagyarázni a sógornak, hogy a tejtől rontotta el a gyomrát s máskülönbön kutya-baja sincs. Temérdek panasz van *Kasz* urra, nem is beszélve buta antiszemizmusról. Egyelőre csak a főnök ur figyelmét hívjuk fel erre az emberre. Ha ő nem lépne közbe, ha *Kasz* ur tovább is szabadon garázdálkodhatnék, majd találunk módot rá, hogy őt is csendesebb magaviseletre tanítsuk.

Egy másik típusa a nyugoti műhelynek az V. osztálybeli *Bóbis* József művezető. Az ő szava szent. Amit kimond, az ellen nincs apellátum. Ő maga szabja ki tetszés szerint a munka árát, amivel persze sok bajt és kellemtelenséget szerez a munkásoknak. Mi csak az osztályvezető urat — aki eddig még mindig jóindulattal viseltetett munkásaival szemben — kérjük meg, hogy

az ilyen művezetők uralmának minél előbb — még idejében — vessen véget.

Brassóból kapjuk azt az értesítést, hogy az ottani műhelyben dolgozó munkástársainkhoz is eljutott már a szervezkedés szükségességének a tudata. Nyolcvan dolgoznak ott s még pedig a leggyalázatosabb viszonyok közepette. Rosszabb a kereset, mint bárhol másutt, a bánásmód pedig egyszerűen elviselhetetlen. Ilyen körülmények között csak természetes, hogy a szervezkedés magva hálás talajra lett és már most számos hive van igazságos ügyünknek és sok olvasója a mi bátor, igaz lapunknak, a *Magyar Vasutasnak*. Reméljük, hogy rövid idő alatt még előbbre haladunk. Csak előre munkástársak ott az ország határán!

Érsekújvár. (A *műhelyfőnök urhoz!*) Az érsekújvári viszonyokról már két ízben volt szó e lapok hasábjain, bizonyítékul arra, hogy az érsekújvári viszonyokkal mi, munkások nem a legjobban vagyunk megelégedve. Egyes művezetők bánásmódja a szó legigazibb értelmében kiállhatatlan. És mikor egy-egy kirohanását látjuk *Zsoldos* vagy *Alloni* művezetőnek, mikor szívünket elfogja a keserűség meg a düh, hogy a munkásembernek a lemondás, a türelem, a szidalmak hallgatása a sorsa, — néha remélve sóhajtottunk föl: Talán azért olyan fékevesztettek, hóhérságok ezek a művezetők, mert nincs ellenőrzőjük, mert a *főnök ur nem tud viselt dolgaikról*. Vagy — elnézést kérünk — elhigyük mi azt, hogy a főnök ur értesült, tud arról az alávaló bánásmódról, amelyben bennünket részesítenek, — és annyiban hagyja a dolgot? Ezt nem hisszük el! — Ismerje meg hát, főnök ur, a műhelyeibeli viszonyokat! Ismerje meg és javítsa meg!

Zsoldos Hubert művezetőnek — akinek zágrábi munkástársaink hő szeretetük jelét a hátra nyomták — bestiális viselkedése immáron életveszélyes a munkásokra nézve. Az ő hóhérságának esett áldozatul szegény *Istenes* Lajos társunk, aki egy kocsi tetejéről esett le és összezúzta magát. *Zsoldos* lehuzza a munkabéretet, a munkásokkal — ha részeg, ha józan — úgy bánik, mintha azok nem is emberek volnának, kiabál velük, ordít rájuk s beszéde sokszor őrzöngéssé, tombolássá fajul. — Ez, igenis ez okozta *Istenes* munkástársunknak a szerencsétlenségét. És ne fogja el kiirthatatlan keserűség a szívünket akkor, mikor meglétt családos embereket látunk könyezve panaszkodni a kiállhatatlan helyzet miatt?

Tessék megfigyelni *Csipek* Jánost, ezt az éretlen, egzisztenciátlan gyerkőcöt s tessék a szájába rágni, hogy a munkásokat mindenkinek meg kell becsülni, hogy a munkásokkal senkinek sem szabad szemtelenkedni, legkevésbé neki, a megtestesült tehetetlenségnek. Tessék érdeme szerint elbánni *Alloni* Gyulával is, akiről már szintén elmondtuk egyszer a magunkét.

Elvárjuk a főnök urtól, hogy kellőképpen méltányolja a fölhozottakat és sérelmeinket orvosolni fogja.

Temesvár. Hogy, hogy nem bekerült egyszer az irodába egy „Magyar Vasutas”. Nosza, volt keletje szegénynek, kapkodták, kézről-kézre járt. Jobb is volna, ha olvasgatnák az urak, legalább tanulnának belőle. A megfélemlítésnek, a ráijesztgetésnek itt is barátjai a fölebbvalók. Egy munkástársunkat egyszer az ebéd alatt *rajtacsíptek*, hogy lapunkat olvassa. Rámordulták mindjárt, hogy azt *nem szabad olvasni*; ijedtében oda is adta, mintha őt nem is érdekelné. Ha az urak a „Magyar Vasutas” révén megismerkednének a munkásság kéréseivel, olyan anomáliák, amelyek itt is megvannak, nem fordulnának elő. Mi is megkaptuk a fogyasztási szövetkezetet, de nem igen segít rajtunk. A fővárosban 10-én és 20-án (sőt sokszor hamarabb) adnak ki konzumpénzt. *Miért kivétel Temesvár?* Itt minden hó 29-én kapjuk csak meg az értékjegyet. Mi egyáltalán nem vagyunk hivei a jancsipénznek.

De ha már a nyomorúság rákényszeríti az embert, akkor — ha másért nem: a látszat kedvéért — rendezzék úgy be a dolgot, ahogy „a tagok érdekének legjobban megfelel”!

Vegyes közlemények.

Kísérletek automobil-üzemmel vasúti vágányon Franciaországban. A nálunk első ízben az arad-csanádi vasutak által folytatott próbákhoz hasonlóan, Franciaországban 1902 óta szintén foglalkoznak a helyi érdekű vasutaknak automobil-üzemmel való ellátásával. A kísérletek, melyek eddig kizárólag gőzzel hajtott automobilon szorítottak, az Alais és Port Paroisse közötti vonalon kezdődtek. Ezen a 60 kilométer hosszú és 20% emelkedéseken bíró pályán két 48 utasra és egy-egy gépész és kalauzra berendezett automobill-waggon oly sikeresen működött, hogy újabban a Páris és Villeneuve (15 kilométer) és Páris és Montreu (79 kilométer hosszú) vonalakon járatnak automobilonkat. Ezek 12 méter hosszú, 3 méter magas és 2-38 méter széles kocsik, melyek két rekeszre vannak osztva és két peronnal ellátva. A helyek következőkép oszlanak meg; a gépész az első pernonon van, 12 első osztályú utas az egyik rekeszben, 24 másodosztályú a másik rekeszben ül. A hátsó, üveggel fedett pernonon 12 II. osztályú állóhely van, valamint egy hely a kalauz számára. A kocsik által elérhető legnagyobb sebesség állítólag 115 kilométer óránként. Árjuk 40.000 frank, míg egy helyi érdekű lokomotív 110.000 frankkal jöhet számításba.

Európa vasutjai. A vasúti hálózatot szeretik összehasonlítani az élő testeket keresztül-kasul szelő érhálózattal. Amint ez az egész élő testet ellátja táplálékkal, vérrel, erővel, egészséggel, éppúgy éltető eleme, vérkeringése az egyes országoknak a vasúti hálózat. Nem érdektelen megállapítani, hogy Európa egyes államai milyen kiterjedésű vasúti hálózattal bírnak. A következő kimutatás nagyságuk sorrendje szerint tünteti föl az egyes országok vasúti hálózatát: Németország 53,991 kilométer, Oroszország 50,070, Franciaország 43,670, Nagybritannia 35,643, Ausztria 21,214, Magyarország 19,433, Olaszország 16,034, Spanyolország 13,516, Svédország 11,950, Törökország 4803, Belgium 4581, Svájc 3894, Románia 3319, Dánia 3024, Németalföld 2800, Portugália 2388, Norvégország 2304, Bulgária 1599, Bosznia 1093, Görögország 1035, Szerbia 571 és Luxemburg 525 kilométer.

Ez a kimutatás azonban nem mutat világos képet. Mert igaz például, hogy Oroszországnak majdnem 7000 kilométerrel nagyobb a vasúti hálózata, mint Franciaországé, de viszont Oroszország területe tizszer akkora, mint Franciaországé, úgy hogy a francia vasúti hálózat összehasonlíthatatlanul sűrűbb az oroszénál. Ki kell tehát a fenti kimutatást egészíteni egy másikkal, amely — legalább a fontosabb országokban — a vasúti hálózat sűrűségét tünteti fel. 10,000 négyszögkilométer területre esik átlag Belgiumban 2288, Németországban 1155, Nagybritannia 1132, Svájc 939, Németalföld 847, Franciaország 814, Dánia 786, Ausztria 707, Magyarország 598, Olaszország 559, Spanyolország 272, Svédország 267 és Oroszország 100 kilométer vasút.

Ennek a két kimutatásnak az összevetéséből nyerhetünk csak egy ország vasúti hálózatáról kellő képet.

Vasúti balesetek Észak - Amerikában Most tették közzé Newyorkban a múlt évről a vasúti katasztrófák és balesetek áldozatainak hivatalos kimutatását. E szerint az észak-amerikai Egyesült-Államokban a vasútnak 9840 halottja és 76,753 sebesültje volt. Az utolsó nyolcz esztendő alatt az amerikai vasutakon összesen 67,148 ember vesztette életét baleset vagy katasztrófa következtében, a sebesültek száma pedig a nyolcz esztendő alatt nem kevesebb, mint 439,542.

A balesetek és katasztrófák számának borzalmas magasságát két körülmény magyarázhatja. Elsőben az, hogy az észak-amerikai Egyesült-Államok vasúti hálózata sokkal nagyobb, mint az Európa összes országaié együttvéve. Másodsor pedig — amit a hivatalos statisztika is beismer — az az oka a balesetek e félelmetes szaporodásának, hogy az egyes vasúttársaságok trösztökké egyesültek, amelyek hallatlan versenyt folytatnak egymással, nem kímélve alkalmazottaikat és az utasok testi épségét és életét.

Szerkesztői üzenetek.

Kérelem. Mindazokat, akik közleményeket küldenek be hozzánk, erélyesen felszólítjuk, hogy csak a papiros egyik oldalára és csak téntával írjanak. Ellenkező esetben nem közölhető a küldeményük.

Többeknek. Térésük miatt e számból több közlemény kiszorult.

Pécs. Még edig nem tudtuk megállapítani, igaz-e az a hír. Figyelemmel kísérjük és ha megtörténik, értesítjük.

Ruttká. Várjuk további értesítéseit. Üdvözlét.

K. B. Kolozsvár. A műhelyfőnök köteles önnek szabályszerű munkakönyvet kiállítani, amelynek révén az önállósításhoz szükséges szakképzettséget bizonyíthatja. Téves az, hogy mivel a vasúti alkalmazottak nem esnek az ipartörvény rendelkezései alá (ami különben is nem minden vonatkozásban áll fenn), nem kötelesek önnek munkakönyvet kiállítani. Éppen a napokban erősítette ezt meg a kereskedelmi miniszter egy rendeletében, amelynek indokolása így hangzik:

„Minthogy a vasúti vállalatok javító-műhelyeiben alkalmazott tanoncok és segédek épp oly szakszerű kézműipari oktatásban részesülnek s illetve szakképzettségükre vannak alkalmazva, mint az egyéb ipari műhelyekben alkalmazott tanoncok és segédek s ezenfelül a tanoncok a vasúti vállalatok által rendszerint fentartott tanoncziskolákban megfelelő elméleti oktatásban is részesülnek, tudomás és alkalmazkodás végett rendelem, hogy a vasúti javító-műhelyekben alkalmazott tanoncok a tanonczszerződés megkötése és a tanonczbizonyítványok kiállítása, a segédek pedig a munkakönyvvel való ellátás tekintetében épp oly elbánásban részesüljenek, mint az egyéb ipari műhelyekben alkalmazott tanoncok és segédek.”

Hivatkozzék erre a rendeletre, amely 49.074/VII. számmal e hó 3-án bocsátott ki.

Kiadóhivatali üzenetek.

Felkérjük hátralékos előfizetőinket, hogy legkésőbb december hó 10-ig az előfizetésüket rendezni szíveskedjenek, mert ellenkező esetben a lapjukat be fogjuk szüntetni.

Felelős szerkesztő és kiadó: **FARKAS IZOR.**
Laptulajdonos: **A magyar vasutas-szervezet.**

A NÉPSZAVA

társadalomtudományi könyvkereskedés és kiadóvállalat

kiadványainak jegyzéke.

A mi hőseink! Hogyan küzdöttek az orosházi munkások a kivételes állapot idején? Irta Csizmadia Sándor. — 48 oldal.

Kereszténység és szocializmus. Bebel és Hohoff káplán vallási vitája. Fordította Bokányi Dezső. Második kiadás. — 32 oldal.

Hazafiság és nemzetköziség. Irta Garami Ernő. — 48 oldal. — Most jelent meg.

A szociáldemokrácia evangéliuma. Igaz tanok a magyar munkásnépnek. Második kiadás. — 32 oldal.

A nép pártja-e a néppárt? Irta Csizmadia Sándor. — 32 oldal.

A csuhások. (Az esküdtszék fölmentette.) Harmadik kiadás. 32 old.

Szózat a nőkhöz. Irta Kelecsényi György. Második kiadás. 32 old.

A felsorolt hét füzet 28 fillérért (az összeg bélyegeken előre is beküldhető) kapható.

Megrendelések így címzendők:

NÉPSZAVA könyvkereskedés
Budapest, VIII., József-körút 18.